

Les mines de Mont-ras
Enriqueta Casademont Canto
Una tarda a can Vidal

LA TORRE FERRERA

REVISTA CULTURAL DE MONT-RAS. NÚMERO 6 DESEMBRE 2010

PREU 3 €

VIU EL NADAL A MONT-RAS

Divendres, 3 de desembre de 2010

Sala polivalent de l'Ajuntament. A les 19 h. Inauguració

VII Exposició de pessebres i diorames de l'Associació Amics del Pessebre del Baix Empordà

Sala d'exposicions al 2n pis de l'Ajuntament. A les 19,15 h.

Entrega d'obsequis als nouvinguts/des de l'any 2010

Divendres, 17 de desembre de 2010

Al teatret de l'Escola Ceip Torres Jonama de Mont-ras. A les 21 h.

Presentació del llibre "Mont-ras 150 anys de municipi 1859-2009"

Diumenge, 19 de desembre de 2010

Camp de futbol. A les 10 h. del matí a les pistes de bitlles.

5è Torneig de Nadal de Bitlles Catalanes

Partida Solidària a favor de "La Marató" de TV3 (Partida de 5 tirades amb aportació voluntària)

Església St. Esteve de Mont-ras. A les 11 h.

Ofici Solemne i a continuació concert amb la Coral Els Refilets del Ceip Torres Jonama de Mont-ras
Es farà El Cagatió

Pavelló Poliesportiu. A les 17 h.

Gran Quina del Pagès i la Pagesa
Organitza ACRM

Divendres, 24 de desembre de 2010

Església St. Esteve de Mont-ras. A les 24 h.

Missa del Gall cantada per la
Coral Parroquial de Sant Esteve de Mont-ras
En finalitzar els actes, pisolabis al voltant de la foguera.

Organitzen i Col·laboren:

Diumenge, 26 de desembre de 2010

Església St. Esteve de Mont-ras. A les 11 h.

Missa cantada per la Coral Parroquial de Sant Esteve de Mont-ras

Pavelló Poliesportiu. A les 18 h. i fins les 23 h.

4ª Festa Country

Organitza: ACRM i dirigida per Rafael Corbí de Country Dance Line Costa Brava. Servei de bar i entrepans.

Diumenge, 2 de gener de 2011

A l'entrada de la sala polivalent de l'Ajuntament. De 17 a 19h.

Arribada del Patge Reial de SS.MM Els Reis Mags

Dimecres, 5 de gener de 2011

Església St. Esteve de Mont-ras. A les 18 h. a la plaça

Campament Reial i Arribada de SS.MM els Reis Mags d'Orient amb ofrena d'Or, Encens i Mirra.

Pregó i Pessebre Vivent a l'Església

En acabar trobada amb Ses Majestats els Reis Mags a la plaça de l'Església.

*(En cas de mal temps es realitzarà al pavelló poliesportiu)

Diumenge, 16 de gener de 2011

Església St. Esteve de Mont-ras. A les 11 h.

Ofici Solemne i a continuació Benedicció dels animals

Sala polivalent de l'Ajuntament. A les 20 h.

Cloenda de l'Exposició de Pessebres i Diorames

Nota: Si algun nen està malalt podrà trucar a l'Ajuntament el dimecres 5 de gener de 10 a 14 h. Per rebre la visita dels Reis Mags a casa seva.

L'organització es reserva el dret de modificar qualsevol acte per causes alienes a la seva voluntat.

Redacció i publicitat:
latorreferrera.montras@gmail.com. Tel. 629.64.29.81

Edita:
Associació Sociocultural Mont-ras al Cor

Director:
Joan Grañén

Consell de redacció:
Mercè Català
Alba Cruz
Patricia Ferrer
Irene Genís
Francesc Gomes
Argia Marquès
Núria Pujol
Montserrat Pujol
Martí Sabrià
Anna Vigatà

Col·laboradors:
Isabel Antúnez
Sue Caamaño
Neus Canyelles
Núria Clara
Eulàlia Corball
Isabel Corominola
Maria Cinta Cugat
Yvonne Griley
David Llorca
Èlia Pérez
Francesc Recio
Carles Roqué
Miquel Ros
Elsa Rueda
Núria Vancells

Maquetació:
Mar Medir

Fotografia:
Xavier Grañén

Fotografia de portada:
Francesc Gomes

Publicitat:
Irene Genís
Patricia Ferrer

Impressió:
Gràfiques Trema. Arbúcies

Dipòsit legal: GI.1386/2007

Amb la col·laboració de la Diputació de Girona i de l'Ajuntament de Mont-ras.

Notes:
La revista es reparteix gratuïtament a tots els domicilis del Municipi. Si algun veí no la rep o algú no resident o Organisme vol rebre-la habitualment pot posar-se en contacte amb la revista a través del següent e-mail: latorreferrera.montras@gmail.com

Aquesta publicació no comparteix necessàriament les opinions signades pels col·laboradors.

Prohibida la reproducció total o parcial d'aquesta revista, per qualsevol mitjà, sense autorització expressa.

EDITORIAL

L'explotació minera a Mont-ras

Tret de la jovenalla, qui més qui menys a Mont-ras tot-hom, si no n'ha vist alguna escombrera, algun pou o alguna de les boques d'entrada, com a mínim ha sentit a parlar de les mines que s'hi havien explotat en diversos períodes dels segles XIX i XX, i fins i tot en temps dels romans. Donat que fa més de 50 anys que va cessar l'activitat a les mines, només algun vell mont-rasenc en pot parlar amb un mínim coneixement. Per això ens ha semblat convenient cercar persones erudites sobre el tema, aprofitar una gravació que es va fer a en Lluís Salabert l'any 1998, i el testimoni d'en Pere Joanola, d'en Marcos Zamora i d'en Francisco Martínez supervivents de les explotacions, per tal que entre tots ens permetin il·lustrar-nos un xic sobre aquesta qüestió que, de ben segur, la majoria de mont-rasencs considerarà prou interessant.

Si bé en general al poble es parla de mines de barita, el cert és que són tres els principals minerals que se n'extreien: la galena, la baritina que en aquells temps s'utilitzava principalment per a la fabricació de pintures i vernissos, i el quars popularment anomenat pedra foguera, per la seva propietat de treure espurnes en colpejar-lo amb un altre tros de quars, que es destinava als exèrcits aliats durant la primera gran guerra mundial.

Acabades les dues grans guerres i la nostra del 36 finiren també les comandes, moment que les empreses que explotaven les mines van aprofitar per desaparèixer abandonant tot el material que s'havia utilitzat en l'explotació i també deixant de pagar el que devien als treballadors. Quina trepa! Això demostra que les prospeccions que s'hi havien fet eren poc encertades. En algun moment s'havia parlat que la galena argentífera que s'extreuria de les mines contenia una molt apreciable proporció de plata, previsió que en cap moment, ni mínimament, es va aconseguir.

Les dades que tenim de l'explotació de les mines són bastant confuses. Hi ha una profusió de noms de mines de les quals s'ha demanat permís per explotar, que ni se n'ha iniciat mai el procés. Mines el nom de les quals ha anat canviant amb el temps. No sabem quantes persones hi treballaven de dia i de nit, amb una activitat que algunes èpoques sembla que havia estat frenètica. D'on es tenen dades més acurades és del treball de triatge, molta, ensacat i enviament que es feia des del Molí.

L'explotació de les mines va propiciar l'arribada d'una immigració de moltes famílies espanyoles, però no sabrem mai, ni aproximat, el nombre de persones que a les mines van trobar-hi feina.

MONT-RAS
Bar Restaurant
Cuina tradicional empordanesa
Esmorzar de forquilla
C/Torres Jonama, 19
Tel. 629 010 358
17253, Mont-Ras – Girona

LES MINES DE MONT-RAS

RECULL CRONOLÒGIC DE L'ACTIVITAT MINERA A LA ZONA DE MONT-RAS I LLOFRIU

David Llorca, Francesc Recio

A la zona de contacte entre els primers contraforts de les Gavarres i la fossa anomenada de Palafrugell, en el terme municipal de Mont-ras, existien nombroses mines de baritina i galena argentífera. La majoria es van explotar fins un cop acabada la primera guerra mundial. També durant el període d'entreguerres (entre la Primera i la Segona), el dèficit de minerals d'una Europa destruïda feu revifar de nou la mineria a la petita conca minera de Mont-ras i Llofriu.

Però remuntant-nos temps enrere, trobem que l'any 1842 en una escriptura de constitució de la “Sociedad de minas Rodia” es menciona l'explotació de minerals que s'efectuava ja en temps dels romans a la zona de Mont-ras. Aquesta escriptura també fa referència a la forma

d'explotació que utilitzaven els romans en aquells temps. Era un sistema curiós ja que es perforaven galeries d'uns 70 centímetres d'alçada, en pla inclinat, just a la mida perquè hi passés un home agenollat. No cal dir que no eren pas els romans qui es ficaven en aquell cau, sinó els seus esclaus. Segons l'opinió experta d'un antic miner de la zona, els romans mai no havien tingut gaires habilitats en aquest camp, ben al contrari que altres civilitzacions que n'eren ben expertes.

Pella i Forgues (1980) en el seu llibre, “Historia del Ampurdán”, cita una conversa extreta d'un document de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, on el rei Martí l'Humà senyalava al procurador general l'existència dels jaciments de la zona de Mont-ras i del seu alt valor econòmic.

Fotografia AMP

Durant la invasió francesa de 1802 a 1808 les mines de la zona de Mont-ras també van ser explotades pels francesos que n'extreien plom per construir les seves armes, i el quars al qual també se l'anomena pedra foguera, per les seves propietats de generar espurnes. La utilitat del quars era provocar una guspira que encengués la pólvora dels seus fusells.

Aquests primitius fusells, com els seus antecessors, els mosquets, eren de guspira. Els francesos tenien el costum d'excavar pous de ventilació, que vistos en planta eren perfectament quadrats. Els pous principals i de ventilació construïts posteriorment per les societats mineres que explotaren les mines, eren de secció circular, per raons d'estabilitat i comoditat.

Durant l'època de moviment general d'industrialització del país, a mitjans del segle XIX, es comença a desenvolupar fortament la mineria de la zona, que arriba al seu punt àlgid durant la primera guerra mundial. La base econòmica de les potències d'aquell segle es recolzava en la mineria, especialment la del carbó i la del ferro, una com a font d'energia i l'altra com a material bàsic de la indústria. Però aquest no era el cas de les mines de Mont-ras, d'aquestes s'extreia el plom i la baritina.

El primer tenia multitud d'usos com la fabricació de pesos i monedes, envernissat de ceràmica, recobriment de canals i teulades, vitralls... actualment s'utilitza en acumuladors, recobriment de cables, soldadures, recipient de líquids corrosius o material radioactiu, impremta, pintures...

La baritina, també anomenada espat pesant, s'utilitzava principalment per a la fabricació de pintures, cal dir que feia falta que aquest mineral es trobés sense impureses com el plom, ja que una lleu quantitat d'aquest podia embrutar moltes tones de pintura. També s'havia utilitzat per a la fabricació de pa, perquè pesés més. Actualment la baritina té una gran demanda en la indústria petrolífera, ja que s'utilitza en el procés d'extracció del petroli.

Entre 1841 i 1851 a tot Catalunya es crearen 56 companyies mineres a la recerca i investigació de jaciments minerals. Algunes, com la "Sociedad de minas Rodia" s'establiren a la zona de Mont-ras on també hi havia establertes altres companyies com la "Mineria Andaluza" i la "Mineria Catalana".

Aquestes companyies a principis de segle generaren uns

El molí. Fotografia cedida per la família Pujol - Salabert.

corrents immigratoris des de Linares i La Carolina (Jaén). Precisament la "Compañía minera de Linares" explotava uns jaciments a Sant Joan de Palamós. Les esperances d'un gran rendiment no es veieren mai satisfetes, les quantitats i sobretot les qualitats obtingudes de minerals no foren mai gran cosa, i amb prou feines compensaven les despeses d'instal·lació i explotació. L'especulació amb la propietat de les accions i de les concessions mineres foren, econòmicament parlant, més importants que la pròpia explotació. En no veure's recolzades per una producció real, moltes varen acabar en la més pura bancarrota, havent d'abandonar les mines un cop acabada la primera guerra mundial, sense ni poder pagar als treballadors.

En la decadència d'aquest període, les mines es veieren saquejades pels propis empleats de les empreses explotadores de tot allò que pogués tenir valor, com les vagonetes, els rails i les infraestructures exteriors.

Per augmentar els seus ingressos o per cobrar-se els sous que no rebien, els treballadors es dedicaven a treure barrejament els minerals fent malbé les galeries. Per evitar que qualsevol pogués accedir i endur-se els minerals, sovint es deixava que l'aigua del subsol inundés les mines i altres vegades es desviaven els cursos superficials cap a

l'interior i això provocava l'esfondrament de les galeries. J. Botet i Sisó, en el volum de les comarques gironines de la "Geografia Comarcal de Catalunya", del 1905, definia així les mines de Mont-ras: "S'hi exploten meners de plom i de baritina en molt petita escala i estan abandonades i caducades les concessions de quasi totes les mines que s'havien denunciat i concedit en lo terme".

No fou fins quasi deu anys més tard que, amb l'arribada de la Primera Guerra Mundial, les mines adquireixen un nou impuls per la demanda de minerals que sol·licitava Europa. És el període 1910-1919 quan més referències existeixen de les mines de Mont-ras. Segons comenten els pocs testimonis que recorden les mines, tot just el dia després de la fi de les contingències bèl·liques, l'activitat a les mines s'aturà per sempre més.

A mitjans del segle passat, durant els anys 40, 50 i 60, un cop més la demanda de tot tipus de minerals generada per la postguerra civil i l'oportunitat de treure'n cert profit va fer despertar de nou l'interès per les velles mines de la zona de Mont-ras.

Una empresa anomenada "Aprovechamientos mineros minerales" va demanar per explotar, no directament les mines, sinó les antigues piles d'estèrils d'aquestes. Una tecnologia més avançada permetia una millor separació dels minerals. La maquinària es va instal·lar a l'antiga

bòbila d'en Dalmau a Mont-ras. Els minerals baixaven en carretons des de les piles d'estèrils de la mina Sant Miquel i la mina Maria del terme de Mont-ras. Un cop a la bòbila eren triturats en uns molins i separats per densitats. El més dens, la galena, se situava en el fons d'un gran sedàs, damunt seu quedava la baritina i més amunt les restes d'estèrils, que sovint era quars. La producció, per terme mitjà, va ser d'unes cinc tones diàries que s'enviaven a Barcelona en camió, la majoria a la casa de productes químics "Foret".

Una altra societat minera anomenada "Peñarroya" continuà per aquells temps l'explotació de la mina Pepita. Aquesta mateixa empresa també explotà diverses mines a Palamós. També alguns pous es van utilitzar per abastir d'aigua la vila de Palafrugell.

En l'actualitat ja no se'n troben gaires d'aquestes explotacions mineres, ja que el pas del temps i l'acció de la natura ha fet desaparèixer els indicis d'activitat minera en diferents indrets, però en moltes d'altres sí que se'n conserven en un estat més o menys degradat.

Aquestes explotacions de les quals encara en resten indicis suposen, en alguns casos, un perill per a la seguretat de les persones degut a l'existència de pous i galeries als quals es pot tenir lliure accés amb el consegüent risc que aquest fet comporti.

Foto cedida per la família Pujol - Salabert. Grup de treballadors fotografiats l'any 1919 a l'interior del Molí, situat a peu de carretera, davant mateix d'on era can Masses, i on ara hi ha unes naus comercials. El jove més alt, en Lluís Salabert, tenia aleshores divuit anys i amb el carro i el cavall, feia el transport del mineral des de les mines fins al Molí, on passava el segon i definitiu triatge i amb les moles s'últimava la preparació de la baritina i la galena per a ésser expedida a la seva destinació respectiva.

Grup Mas de Torrent

servicios / services

Servicios del hogar
 Mantenimiento de jardines y piscinas
 Personal de limpieza
 Lavandería

Servicios personales
 Entrenador personal
 Cursillos y clases particulares de tenis-pádel
 Clases particulares de repaso
 Asistencia a domicilio (gente mayor, bebés...)
 Canguro
 Servicios de masaje y estética

Servicio de Catering
 Desayuno en casa
 El chef en casa

Home service
 Garden and Swimming Pool Maintenance
 Cleaning Services
 Laundry

Home personal service
 Private Coach
 Courses and private classes
 in platform tennis or paddle for children
 Private tuition for children
 Help at home with the elderly, babies, etc.
 Babysitting
 Home Beauty Treatment

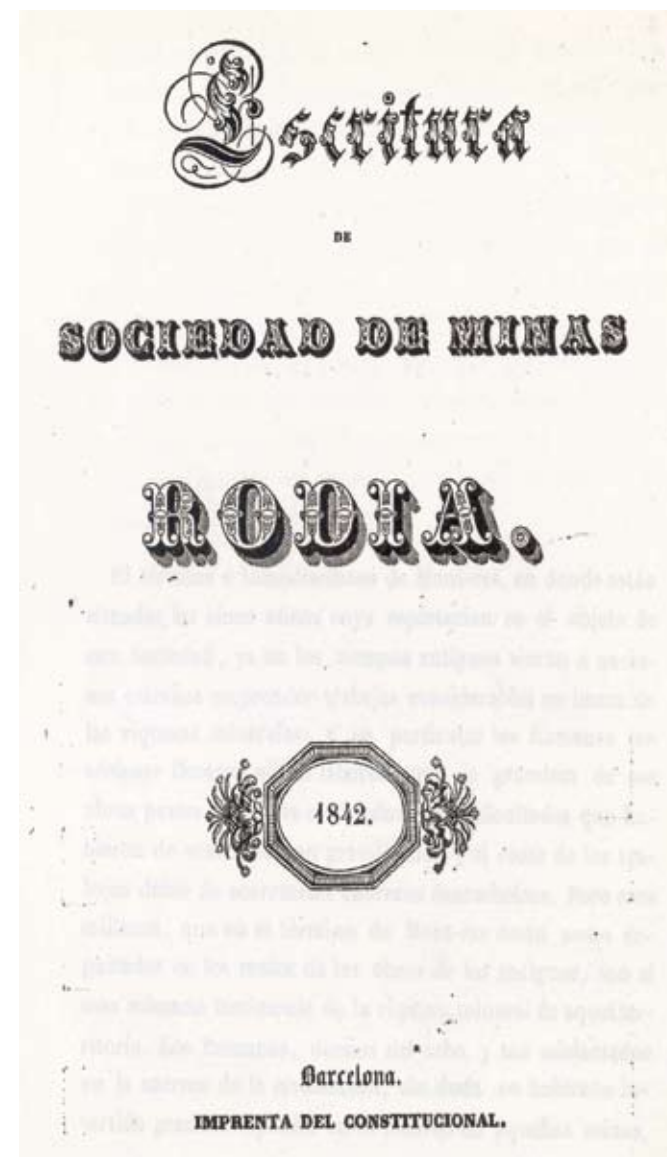
Catering services
 Breakfast served at home
 Chef in House

Grup Mas de Torrent

Plaça Major, 10 -17230 Torrent (Girona)
 T. 972. 612.116 - M. 687 800 789
www.grupomasdetorrent.com - info@grupomasdetorrent.com

L'EXPLOTACIÓ DE LES MINES

Mercè Català, Patrícia Ferrer, Anna Vigatà,

La societat Rodia va néixer a Barcelona el 10 d'agost de 1842. Els socis fundadors li varen donar aquest nom per la proximitat de les mines a Roses, fundada per la colònia grega Rodis.

Rodia continuarà un negoci iniciat pels romans i avalat per tècnics de l'època. Així doncs, a partir del 15 d'agost de 1842 explotarà les mines la Blanca, la Rabiosa, la Margarita, la Vieja i la Morena.

El término é inmediaciones de Mont-ras, en donde están situadas las cinco minas cuya explotacion es el objeto de esta Sociedad, ya en los tiempos antiguos vieron á naciones estranas emprender trabajos considerables en busca de las riquezas minerales; y en particular los Romanos tan adelante llevaron allí el laboreo, que la grandeza de sus obras pasma al menos conocedor. Las dificultades que hubieron de vencer fueron grandisimas, y el coste de los trabajos debió de acarrearles enormes desembolsos. Pero esos millones, que en el término de Mont-ras están como sepultados en los restos de las obras de los antiguos, son el mas solemne testimonio de la riqueza mineral de aquel territorio. Los Romanos, dueños del orbe y tan adelantados en la carrera de la civilizacion, sin duda no hubieran invertido grandes capitales en el laboreo de aquellas minas,

En aquesta escriptura trobem com es preveia cobrir accidents que poguessin passar a les mines. Per a tal fi es va establir que de les 108 accions que hi havia a la Companyia, una estava destinada a:

“... atender con sus productos á aliviar la suerte de los que se imposibilitasen totalmente por efecto de una desgracia en el laboreo de las minas, y á las viudas é hijos de los que murieren de este modo”.

De mines se n'obriren moltes i en diversos indrets, però a vegades, un canvi de llicència comportava el canvi de nom de la mina que s'havia d'explotar, tot i ser la mateixa. Per exemple, sabem que la mina Pepito abans es deia Maria i que la Carmen és la Pepita. També sabem que s'han concedit permisos d'explotació de mines amb aquests noms: Isabel, San Antonio, la Francisca, Amparo, Argelina, Antonieta, Jorge Juan...

Avui dia ens ha estat impossible contactar amb cap dels treballadors que haguessin estat a dins de la mina. Únicament ens queden els testimonis dels fills d'aquells que hi van treballar, o d'altres de qui els seus pares tingue-

ren relació molt directa amb l'explotació. Sabem que els treballadors solien ser de famílies procedents de Múrcia, de La Unión, de Linares, en definitiva eren tots miners del sud, que coneixien el treball a la mina. Alguns d'aquests immigrants ja venien contractats d'origen.

L'explotació del mineral té dues vessants ben diferenciades. Una, segons explica **Francisco Martínez Massó** fill de Gregorio Martínez, encarregat de l'explotació de la mina Pepita, consisteix a arrencar del filó el mineral, picant o dinamitant, treure'l manualment a l'exterior i elevar-lo mitjançant un torn i un cable fins a la boca de la mina; allí un grup de gent es dedicava a fer la tria. Aquest grup estava integrat bàsicament per dones, no va veure mai nens que hi treballessin. Els residus d'aquesta tria s'abocaven a l'exterior formant grans escombreres.

Segons recorda en Francisco, les eines que es feien servir eren manuals i molt rudimentàries. Les galeries les recorda apuntalades amb fustes per tal d'evitar esclavissades. No recorda cap accident greu, ni esfondraments. Per treballar, els miners utilitzaven llums de carbur.

A mesura que anaven treballant el nivell freàtic anava pujant, de forma que es veien obligats a fer una extracció continuada d'aigua. Aquestes mines tenen una fondària important, en alguna arriba fins als 110 metres.

L'altra vessant és l'explotació de les escombreres i la

venta d'aigua a l'Ajuntament de Palafrugell.

L'empresa "Aprovechamientos Mineros Metálicos, SA" es dedicava a l'explotació de les escombreres, el material de rebuig que estava acumulat al costat de les mines. Segons el Projecte de Final de Carrera de Diana Lledó Salvador, diu que: "Cap als anys 40, amb el dèficit de tota mena de matèries primeres a la postguerra, les mines tornaven a ser explotades de forma irregular. Aquest cop el que es va fer, va ser aprofitar les restes de mineral que hi havia a les escombreres."

En **Marcos Zamora** (1935) ens parla dels seus records. L'any 1940, tota la família va anar a viure a la mina Carmen (Pepita), hi varen estar durant 9 anys. En aquell moment ja no s'explotaven les mines, el nivell freàtic havia pujat i el propietari, senyor Molins, venia l'aigua a l'Ajuntament de Palafrugell. El seu pare era l'encarregat de pouar l'aigua per omplir el dipòsit del Molí de Vent de Palafrugell. Va fer aquesta feina durant dos anys. En aquesta època, a la mina Carmen hi havia llum, gràcies a que els motors que pouaven l'aigua anaven amb electricitat. Recorda que el seu pare baixava a la mina de nit, que ho feia per una escala de ferro. Baixava a uns 80 metres de fondària perquè allà hi havia la barraca i els motors. Creu que igual s'hi estava tres o quatre hores, depenia de l'aigua que s'havia de pouar.

En **Pere Joanola i Campolier**, (1931) mecànic

de professió, va treballar durant 7 anys a les explotacions mineres de Mont-ras. Explica com treien baritina i plom de l'escombrera, i també de la riquesa de minerals d'aquesta zona. Ens mostra, in situ, els minerals que hi ha a cada trosset de pedra que pacientment trenca amb un pic de miner.

Ell feia d'encarregat al Molí de davant de can Masses, doncs sabia fer anar una màquina que era imprescindible per portar a terme la tria del material. Aquesta feina consistia en triturar els residus de l'escombrera, passant-los pel molí fins a deixar-los molt fins, com si fos una farina, que després passava per un corrent continu d'aigua d'una màquina de rentar mineral. Afirmar que aquesta màquina, era com un "piano afinat". Si no fallava la potència de l'electricitat ni el corrent d'aigua, era fàcil fer la separació del plom i la baritina. La taula feia un moviment de sotrac i es podia inclinar cap a tots costats, cosa que permetia que els minerals dissolts en l'aigua es separessin en funció del seu pes específic: plom, baritina i terra.

Un cop que aquests minerals s'havien destriat, es carregaven al tren o en un camió i anaven cap a destinació. La baritina era transportada a granel i el plom en saquets. La baritina es venia a empreses petrolieres i també a químiques com ara la Foret. Sembla ser que el fet que tingui un pes tan elevat pot ajudar en el procés d'extracció del cru. El plom, podria haver estat emprat per fer bales.

El plom era molt més car que la baritina, de vegades el plom extret en un dia permetia pagar una bona part dels sous dels treballadors. Recorda que ell cobrava 500 pessetes setmanals, mentre que la resta de treballadors en podia cobrar 300. El plom es pagava a 30.000 pessetes (180€) la tona.

Pel que fa a les eines diu que a part de molins i màquines de rentar els minerals, es feien servir pales, martells, pics i sobretot, s'atura a l'hora d'explicar-nos-ho, que els miners feien servir una plomada especial que no tenia res a veure amb la que es fa servir a l'obra, però era d'una gran utilitat quant als resultats obtinguts.

Ens porta a les mines i als pous de ventilació, (fins i tot ens arrisquem a entrar en un) fent referència a la gran profunditat dels pous i als treballs que tenien per pouar aigua per tal d'evitar que s'inundessin les galeries. Observem que hi ha pous rodons i pous quadrats, sembla ser que aquests darrers són d'origen francès ja que els nostres veïns van estar aquí durant molts anys extraient mineral.

Encara que tenim poca informació, el que queda clar és que va ser una època en què es va definir un sistema de vida per a moltes famílies. Es varen promoure uns canvis socials afavorint l'arribada de gent de fora amb experiència en aquestes feines, fins i tot aquests treballadors de les mines van buscar la seva residència de forma generalitzada al carrer de Palamós de Palafrugell. Allí encara hi viuen descendents d'aquestes famílies.

Alguns treballadors dels que s'havien dedicat a l'excavació de pous i galeries, més endavant varen constituir empreses familiars que es dedicaven a fer pous d'aigua, tals com les famílies Cruz, Martínez, Zamora i altres.

La primera part d'aquest article s'ha pogut elaborar gràcies a la gentilesa i el permís obtingut de la senyora Concepció Saurí, Directora de l'Arxiu Municipal de Palafrugell, per extreure d'aquell Arxiu les dades que han permès confeccionar-la.

Promediter, s.l.

PROMOCIONS I CONSTRUCCIONS

Carrer Torroella, 116
Telèfon 972 30 51 54
promediter@telefonica.net

CONCESSIONS MINERES A LA ZONA DE MONT-RAS

David Llorca, Francesc Recio

Les concessions mineres eren i continuen essent l'eina administrativa que regula l'explotació dels recursos naturals per part dels habitants d'un territori. La possessió d'una concessió minera autoritza l'explotació en una àrea determinada del recurs (mineral) pel qual s'ha demanat aquesta concessió. Diverses concessions poden recaure sobre una mateixa zona, amb la condició que no explotin els mateixos recursos.

La sol·licitud d'una concessió minera era el pas previ a les feines d'investigació, que en cas que donessin un resultat positiu, passarien a esdevenir mina. No obstant, la majoria de concessions mineres atorgades no serien mai una explotació veritable, i sovint no representaven res més que purs tràmits administratius.

El nombre de concessions que es van donar en aquest territori és tan elevat que és molt difícil identificar la pertinença d'un pou o galeria a una determinada concessió. A continuació farem una mica de resum de l'evolució d'aquestes concessions durant aquest període que comprèn des de la segona meitat del s. XIX fins a principis del s. XX.

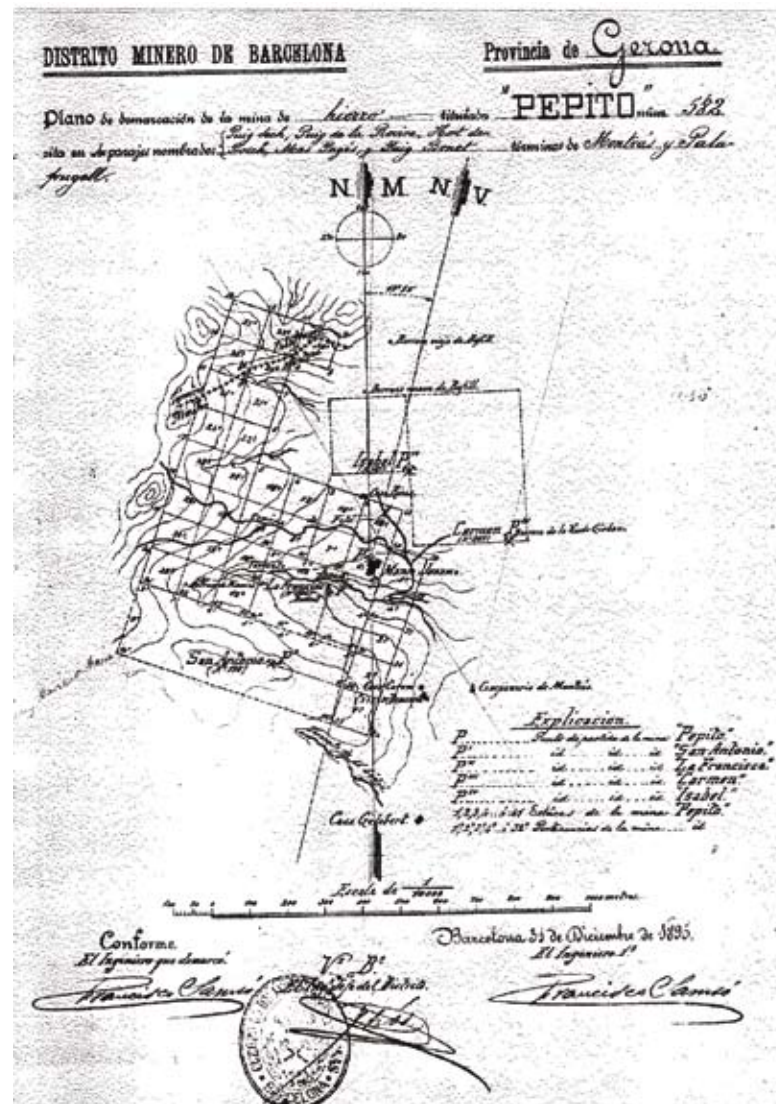
A partir dels diferents documents trobats es poden reconèixer les concessions mineres atorgades a la zona. La concessió minera més antiga trobada, data de 1875 i la darrera correspon al 1980, un segle més tard.

En el plànol de la demarcació minera de la mina Pepito (núm. expedient 582) (fig. 1) ja apareixen altres concessions molt més antigues que aquesta: Isabel (núm. expedient 181), San Antonio (núm. expedient 199), La Francisca (núm. expedient 306) i Carmen (núm. expedient 365). Molt possiblement, la concessió anomenada Carmen ja en substituïa una altra del mateix nom, datada el 1875.

El 1912, les explotacions més importants de la zona corresponien a les concessions següents: Carmen (núm. expedient 365), Aumento Carmen (núm. expedient 838) i Pepito (núm. expedient 1694). Sembla ser que la més antiga de les tres fou la concessió anomenada Carmen i la més recent, la Pepito, que venia a substituir una concessió caducada

del mateix nom i núm. expedient 582. La superfície amb dret d'explotació de la mina Pepito era de 50 pertinences, que equival a 50 hectàrees i el material a explotar era el ferro. La renovació d'aquesta concessió va incloure aquesta vegada l'àrea de les antigues concessions anomenades San Antonio i La Francisca. Així mateix, la recent apareguda Aumento Carmen englobà l'àrea de la Isabel.

Figura 1

En un altre plànol de demarcació de l'activitat minera de 1917, es troben les concessions següents (fig. 2): Pepito (núm. expedient 1694), Amparo (núm. expedient 1840) i Ampliación a la Pepito (núm. expedient 1841). Pels números d'expedient es pot comprovar que la més antiga de totes tres és la Pepito, creada justament el 1912. L'ampliació d'aquesta es demanà el 1917 i la concessió anomenada Amparo segurament també es demanà el mateix any. L'ampliació a la Pepito constava d'una superfície de 27 pertinences per a l'explotació del plom.

En un darrer plànol de demarcació de l'any 1928, època en què les mines de la zona estaven en franca decadència (problemes econòmics greus van provocar vagues i posteriorment el tancament de moltes mines), es poden reconèixer les següents concessions mineres (fig. 3): Pepito (núm. expedient 1694), María (núm. expedient 2136) i Pepita (núm. expedient 2437). La concessió anomenada Pepito es trobava concedida des de 1912. La concessió de la mina María ocupava l'espai de la concessió anomenada Amparo del 1917. En aquest espai de temps, la mina Amparo hauria caducat i s'hauria atorgat una nova concessió sota el nom de María.

Al cap de poc temps, el 1928, es donava la concessió d'investigació, que a la llarga esdevindria explotació, a la mina Pepita que substituïa les ja velles mines Carmen i Aumento a Carmen, caducades feia poc temps. La superfície de la concessió era de 56 pertinences per a l'explotació de plom.

Trenta anys més tard, en els plànols de demarcació de la mina Jorge Juan apareixien importants novetats pel que fa a les concessions mineres, però no pas pel que fa a la seva explotació. A part de la ja anomenada Jorge Juan, s'havien declarat tres noves concessions a més de les tres existents: Pepito (núm. expedient 1694), Ampliación a Pepito (núm. expedient 1841), Pepita (núm. expedient 2437), Argelina (núm. expedient 2894), Argelina Segunda (núm. expedient 2915), Antonieta (núm. expedient 3039), Jorge Juan (núm. expedient 3112). La concessió més espectacular fou l'Antonieta que posseïa una superfície 20 vegades superior a les concedides a Pepito i Pepita. Malgrat això, aquesta concessió restà oberta des del 1960 al 1964, fent-s'hi únicament treballs de reconeixement. Segons una carta del propietari dirigida a l'administració, les raons per les quals no es duria a terme l'explotació dels minerals era que la barita es trobava barrejada amb quantitats ínfimes de galena i percentatges massa elevats de quars, cosa que no feia rendible la seva explotació.

La darrera concessió minera de la que es té constància és del 1980 i correspon a un permís d'investigació de barita titulat Sant Pons. La demarcació d'aquesta concessió encaixa força amb l'àrea que ocupava la caducada Pepita.

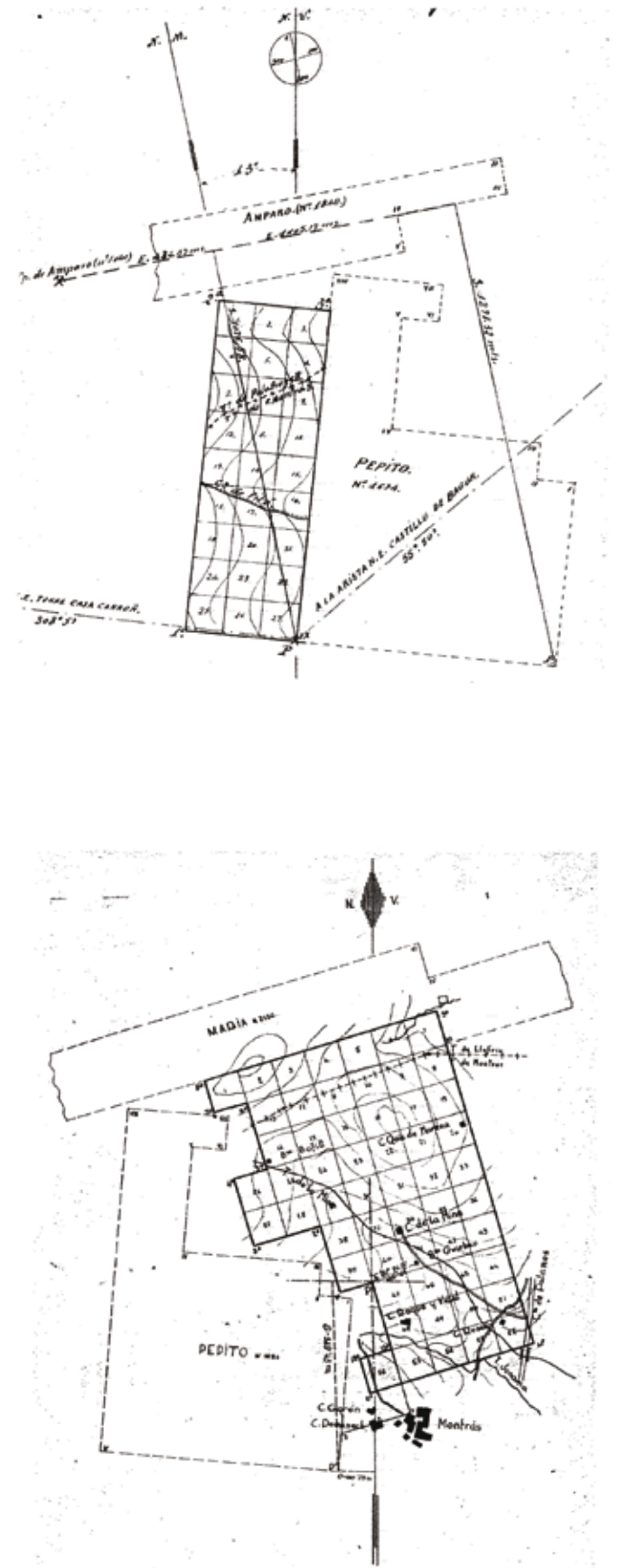

Figura 2 (a dalt) i 3 (a sota)

MINERALITZACIONS DE PLOM I BARI DE MONT-RAS

Carles Roqué

Als vessants orientals de les Gavarres hi ha nombrosos filons amb mineralitzacions de plom i bari, els quals es distribueixen de forma dispersa pels municipis de Forallac, Torrent, Palafrugell, Mont-ras, Vall-llobrega i Palamós. És entre Mont-ras i Llofriu on la concentració és més gran i on el seu aprofitament ha estat més intensiu.

Es tracta de dipòsits minerals que omplen esquerdes obertes en els granits i en les roques metamòrfiques del Paleozoic; per això, adopten la forma de filons de fins alguns centenars de metres de llargada, majoritàriament orientats d'est a oest, i que poques vegades arriben a fer més d'1 m de gruix. El seu origen es relaciona amb la circulació d'aigües calentes, probablement d'origen meteòric. Aquests fluids hidrotermals es van enriquir d'elements químics en travessar els materials paleozoics i, a mida que la seva temperatura disminuïa, les substàncies minerals dissoltes es van anar dipositant a dins les escletxes de les roques.

Els minerals que s'hi troben amb més abundància són quarz, baritina i galena. L'activitat minera s'ha centrat específicament en aquests dos darrers minerals. La baritina, també anomenada barita, espat de bari o espat pesant, és el sulfat de bari (BaSO_4). Resulta força fàcil de reconèixer pel color blanc i la densitat força elevada ($4,48 \text{ g/cm}^3$). Té nombroses aplicacions industrials (sobretot en la fabricació de pintura i de llots de perforació) i és la mena principal d'aquest element.

La galena és el sulfur de plom (PbS) i sol tenir una petita proporció d'argent ($0,045\%$ en el cas dels filons de Mont-ras); es reconeix pel color gris plom, la lluïssor metàl·lica, la densitat molt elevada ($7,6 \text{ g/cm}^3$) i pel fet de trencar-se seguint superfícies planes. És la mena més important del plom i tradicionalment també s'ha emprat com a matèria primera per aconseguir el vernís o vidriat de la terrissa i, per això, antigament se l'anomenava alcofol d'ollers (o cofoll).

Hi ha molts altres minerals que es troben en aquests filons, però apareixen disseminats i en concentracions massa petites com per ser explotats o, simplement, no tenen

De dalt a baix: Baritina, Galena i Calcita

interès econòmic: calcita (CaCO_3), dolomita ($\text{CaMg}(\text{CO}_3)_2$), fluorita (CaF_2), esfalerita (ZnS), calcopirita (CuFeS_2), pirita (FeS_2), cerussita (PbCO_3), anglesita (PbSO_4), malaquita ($\text{Cu}_2\text{CO}_3(\text{OH})_2$), calcocita (Cu_2S), cuprita (Cu_2O), atzurita ($\text{Cu}_3(\text{CO}_3)_2(\text{OH})_2$), hematites (Fe_2O_3) i limonita ($\text{Fe}_2\text{O}_3 \cdot n\text{H}_2\text{O}$).

En aquesta zona la galena ha estat explotada amb seguretat des del segle XV, tot i que la majoria de les instal·lacions i galeries que es conserven daten del període comprès entre la segona meitat del segle XIX i les primeres dècades del segle XX.

El començament de les activitats extractives de mineral de plom a Mont-ras ha estat sovint atribuïda als romans. S'ha argumentat que el caràcter argentífer de la galena que s'hi extreia els permetia beneficiar l'argent. Tanmateix, la proporció d'aquest element per tona de mineral és ben escassa (entre 400 i 480 grams) i per poder extreure'n una quantitat significativa amb els mitjans d'aquella època s'hauria hagut de fer una explotació a gran escala, amb enormes moviments de terres, dels que no en queda cap vestigi visible.

Un estudi recent (*) ha demostrat que l'argent de les monedes emeses per les seques gregues d'Emporion i Rhodé prové del sud-est de la península ibèrica i, en algun cas,

del sud de França. De la mateixa manera, els objectes de plom d'Empúries i dels poblats ibers del seu entorn van ser elaborats amb mineral provinent del sud-est peninsular i del sud de Catalunya.

A Empúries s'han trobat fragments de galena originària d'aquesta mateixa zona, fet que demostra que el mineral era importat en brut i manufacturat a la ciutat. Només a Ullastret s'han localitzat trossos de galena que procedeix del nord-est de Catalunya, molt probablement de l'àrea de les Gavarres.

A tot això, podem afegir que als plans situats a ponent de la pedrera de Morena s'hi poden veure alguns pedaços de ceràmica ibèrica i romana d'època republicana, a vegades barrejats entre els runams de les explotacions més antigues que s'hi conserven. Tanmateix, aquests vestigis escadussers només demostren que si en aquella època s'hi va arribar a explotar mineral de plom, devia ser a molt petita escala.

(*) Castanyer, P., Santos, M., Aquilué, X., Tremoleda, J., Pons, E., Martín, A., Rovira, M.C., Mata, J.M. 2008. *Elaboración y comercio de plata y plomo en la Emporion griega y en los hábitats ibéricos de su entorno. Revista d'Arqueologia de Ponent* 18, 270-291.

Cerussita amb limonita

Fluorita

impacteRÈT^{LS}.com

disseny

logotips
papereria
cartelleria

Pol. Ind. Riera d'Esclanyà

retolació

adhesius
lluminosos
lletres massisses

C/ Mas Resplandis, 17 - Nau B

impressió digital

impressió gran format
interior/exterior
exposicions, fires, decoració:

BEGUR

Tel. 972 30 43 24

AMB NOM I COGNOMS

ENRIQUETA CASADEMONT CANTÓ

Joan Grañén

Xavier Grañén

L'Enriqueta, només començar l'entrevista, ens diu que no sap ni entén per què l'hem triat a ella per aparèixer a la revista, si no té res per explicar que pugui interessar als nostres lectors. Malgrat la seva cara amb un somriure gairebé constant, es mostra decididament pessimista dient que de cap manera voldria tornar a viure el que fins ara ha passat en la seva vida. És de suposar que la recent mort de la seva filla ha influït en el seu estat d'ànim. I és natural.

L'habitatge de l'Enriqueta està situat al fons de l'hort de la casa, que priva de veure'n l'entrada, principalment per dos grans arbres, un taronger amb les taronges encara ben verdes i un encara més gran caquier carregat amb centenars de fruits a punt de madurar, que un grup de garses en vigilen el moment precís de començar el banquet que ja tenen a l'abast. L'Enriqueta ens diu que el taronger és encara dels de Mont-ras, com els que tenien abans totes les cases del poble.

Com recorda la seva infantesa?

Anava a l'escola a can Gorgoll. No va ser fins uns anys més tard que es va inaugurar l'edifici de les noves escoles i el vam estrenar. En aquells temps era molt diferent d'ara amb tants alumnes. Aleshores, 15 o 16 nens amb el seu mestre, sempre separats de les 12 o 13 nenes, que teníem com a mestra la senyora Adelaida.

I la seva joventut?

Anàvem molt a bosc. A la primavera a collir espàrrecs i a la tardor a caçar bolets que portava a vendre a Palafrugell. Tot era bo per portar algun diner a casa. Pels bolets, principalment rossinyols, no anàvem massa lluny: Can Torruella, ca l'Estanyet, sense apartar-nos gaire del camí per no perdre l'erma. Del bosc també en trèiem llenya i el carbó que espigolàvem del que quedava a les carboneres quan els homes les abandonaven.

I les festes?

Al cine amb les amigues a Palafrugell, i al ball també amb les amigues, però al ball sempre hi anàvem amb alguna de les nostres mares. No ens hauríem atrevit mai a anar-hi soles, sense una persona gran que ens hi acompanyés.

I per la Festa Major?

Les sardanes i el ball. També recordo que el dia abans de la festa passaven per les cases unes dones de La Bisbal que plomaven les oques i els pollastres que ens menjaríem l'endemà, per les plomes que s'emportaven.

A quina edat es va casar?

Als 25 anys. El meu home, en Paco, feia jornals amb allò que es presentava, a bosc, treballant la terra, fins que es va col·locar a Palafrugell a can Barris, però es va morir bastant jove, només tenia 54 anys.

Vostè també treballava?

Sí, sempre vaig treballar a l'empresa Esteve Mesa de Palafrugell fent discos de suro. També durant la meua vida he fet molts jornals treballant la terra per compte d'altres cases de pagès.

Què en recorda de la Guerra?

Dels primers dies, la gran fumada que vèiem des de casa quan cremaven tot el que hi havia a dins de l'església. Pocs dies després, l'estada dels membres del comitè a casa nostra per emportar-se els dos sacs de farina que teníem per fer-nos el pa. També es van endur uns rosaris llargs i gruixuts que la meua mare tenia penjats a la cuina. Ens van dir que la farina era per donar-la a qui la necessités i els rosaris perquè era una cosa que no podíem tenir a casa.

La mare anava amb la Sarfa al mercat de La Bisbal a vendre els pollastres que criàvem al corral, i recordo que alguna vegada n'havia tornat a peu amb un pa de dos quilos que en una fleca amiga l'hi venien i portava tan amagat com podia per tal que els del comitè, si la veien, no se n'apropriessin.

Van acollir algun refugiat dels que van arribar a Mont-ras durant la guerra?

Sí, durant un temps va viure a casa nostra un nen basc, d'onze anys, l'Ignasi Larrañeta, que després va ser acollit a can Cornellà. Va ser un dels quatre nens que van morir en esclatar-los una bomba abandonada mentre, per jugar, l'estaven manipulant.

Van passar gana durant la guerra?

No ho recordo gaire, però em sembla que no. Teníem ous de les nostres gallines, patates i verdura que collíem de l'hort i el pa i altres coses que ens donaven de racionament.

Jo la recordo quan anava amb bicicleta i repartia el correu per les cases del poble.

Sí, durant un temps que el carter va estar malalt, em van demanar si ho podia fer, però també cobrava els rebuts de l'Ocaso, que és una empresa d'assegurances en què la major part de les famílies de Mont-ras es paguen per anticipat els enterraments de tota la família. Ara no necessiten cobradora, ara tot es fa pel banc.

Per què li diuen Enriqueta Cantona?

Doncs perquè sóc descendent de l'avi Cantó. Teníem la casa pairal a la plaça de l'Ajuntament. Els meus avis Cantó van tenir tretze fills, dels quals nou van arribar a viure junts amb els pares. Quatre van morir prematurament. La meua mare era dels germans més petits i l'hereu es va quedar a viure a la casa amb la seva família.

Deixant de banda l'àvia de cal Mariner, que ja n'ha fet 103, l'Enriqueta amb 94 anys és l'altra àvia més longeva (com li podria dir vella si sembla tan jove?) de Mont-ras. Conserva una lucidesa envejable i un tarannà sempre tranquil i amable. Recorda el nom antic de totes les cases del poble, un bon nombre de les quals ja són propietat d'altres famílies que ja no en sap el nom.

Per molts anys Enriqueta, camí dels 100 perseguint l'àvia Maria.

MASOS I INDRETS AMB HISTÒRIA

UNA TARDA A CAN VIDAL

Isabel Corominola

Fotos Núria Clara

Són quarts de sis de la tarda. És dilluns de Pasqua. La Nuri, la meva filla, i jo anem a peu fins a la Via Verda. Hem deixat el cotxe, un vell Panda, a recer, en la vessant nord de la pineda del Puig de ca l'Oliu de Mont-ras.

Arran de la Via Verda travessem l'Aubi per un pont discret i a poques passes ens trobem el del rec Madral. Entrem a dins de la propietat dels Vidal aprofitant que en Joaquim, el noi de can Vidal, la setmana abans, em va donar via lliure per anar a veure la bassa que hi ha a la finca. El pare, en Jordi, de 82 anys, engega el ramat en un camp a prop del corral. Al fons, les velles cases de l'Ermedàs tanquen el decorat.

No gaire lluny hi ha la bassa situada entremig de camps, amagada enmig d'eucaliptus i vorejada pel rec Madral. El seu cabal es nodreix d'aquest rec.

L'última nevada ha fet caure un dels eucaliptus. Bona part del tronc ha quedat ancorat sobre la bassa i es reflexa dins les aigües quietes del minúscul estany. La Nuri hi fa fotos.

En Roc, un gos mastí, ens ve a rebre. El seu pèl de color crema destaca sobre la verdor primavera de camps. Les ovelles es van acostant cap al corral. És tard i les *aboies* (fonèticament *voia*) ja tenen ganes de retrobar-se amb les cries. Els petits surten de l'estable, senten la presència propera de les mares i belen amb insistència.

La vella gossa de pastura, la Lluna, ens mira encuriosida i, en Pinxu, el seu fill, manyac i simpàtic ens ve a saludar. Fa temps que tinc una curiositat sobre en Pinxu, d'ençà que un dia vaig veure que un cop tancat el ramat, acabada la seva tasca, el gos arrencava a córrer camps a través fins a perdre'l de vista. En Jordi m'ho aclareix: "el gos té una xicota a l'altra banda del Puig ses Forques. En època de festeig la va a veure una estona. La mestressa de la gossa ja coneix en Pinxu i els deixa fer".

És hora de tancar el ramat. En Vidal ens ha convidat a entrar al corral. La Nuri ha pogut fer un bon reportatge fotogràfic mentre les ovelles es retroben amb els xais. Hi ha uns 170 caps. Tres dècades abans, quan el negoci ramader el participava amb el seu germà, en Jaume, el ramat havia superat els 800 caps.

L'estable és una obra d'art. L'estructura que aguanta les grans teulades de zinc, és feta de pals creosotats. Cairats i columnes formen un gran esquelet empostissat. M'ha fet pensar en els vells corrals de comèdies de l'època shakespeariana i cervantina. Les teulades d'uralita tenen dues vessants molt pronunciades, vertaderament a prova de xàfecs i nevades. El valor afegit és que són artesanals, se les van fer ells.

Van agafar com a model uns estables que havien vist durant una visita a una ramaderia de Castres, un poble prop de Toulouse. Es van comprar fins i tot una serra per fer els pals i les bigues a mida. Els estables i les corts van ser fets entre els anys 1965 i 1970.

Com és preceptiu, per facilitar el control veterinari, cada cap del ramat està ben identificat amb una etiqueta groga grapada a l'orella. Algunes ovelles porten a més altres distintius: una cinta groga al voltant del coll, vol dir que les *voies* són bessones. Una de color vermell senyala les *voies* que s'han de sacrificar un cop hagin complert amb l'última cria. Algunes tenen el braguer malalt, ens diu en Jordi.

Quan una xaia té dificultats per alletar un nounat o si un petit és rebutjat per la mare, en Jordi se l'emporta a casa. Allà, se'n fa càrrec la seva muller, la Magdalena que els cria amb biberó. A vegades se n'hi ajunten fins a tres de cop. Una caixa vella o una semal són els improvisats parcs per als petits ovins.

Al costat de l'estable hi ha una gran païssa de sostre alt, on guarden les bales de palla. Els travessers i els cairats també són de fusta. Una part del recinte serveix d'estable per als xais petits. Un cop han mamat, se'ls dona gra i palla en unes menjadores de fusta en forma de casetes rectangulars. I just al costat, una cort grandiosa, de construcció similar. En altre temps havia albergat les vaques. Havien arribat a tenir fins a 350 caps de boví. Tot aquest conjunt de corts, estables, quadres, graners, porxos i magatzems es troba escampat enmig

d'una pineda. Als ulls dels passavolants dels camins propers, amb prou feines s'entreveu.

En Manuel, un veí que dona un cop de mà a en Jordi, amb el bestiar i a l'hort, acompanya la Nuri fins a un altre estable. Hi ha dues voies amb les seves cries. Una ha tingut trigèmins i l'altra bessonada. Els xais tenen el pèl curt, marró clar. En Jordi Vidal em va explicant les peculiaritats mentre ens hi acostem i em diu que són d'una raça creuada, comú al sud de França, poc llanuda, en diuen de "pota rossa". Són animals que de seguida fan un bon pes.

Ens fixem en una de les cries. Té les potes rabassudes, és veu un xai prometedori. En Vidal ens diu que el guardará per marro. Els altres seran venuts a un marxant de Corça.

Tot xerrant, ens atensem cap a un altra dependència, es tracta de la vaqueria. El conjunt del recinte inspira una gran nostàlgia.

L'habitable amb les munyidores buides està impecablement conservat. En Jordi ens diu que la maquinària encara pot funcionar. Ara, la quietud i el silenci són els amos d'aquest espai inanimat.

Deixem fluir la imaginació mentre les paraules pausades del vell ramader es van filtrant, discretes, dins el silenci de la sala, i, en uns segons, reculem en el temps: L'espai apa-

reix amb les vaques lleteres mugint, sabedores per la rutina diària, que allà les alliberen del malestar de les mamelles a punt de vessar; les munyidores mecàniques van fent la seva feina i els recipients transparents es van omplint del líquid deliciós. Un flash, i torna la buidor.

Seguim en Jordi, creuem l'esplanada. Ens obre un portal corredís i ens torna a sorprendre. Aquest cop el sòl sembla cobert de grans d'or. És blat de moro destinat al bestiar. La claror que penetra de la façana sud, a través d'una porxada, es barreja amb la grogor del gra. Una lluminositat càlida envaeix l'immens graner. Després de la buidor de la vaqueria, aquí ens reconforta una sensació de plenitud. El gra és supervivència. Hi ha una pala de mà arran de l'estesa de gra. En Jordi ens diu que en fa el cultiu anyal per donar al bestiar. Els camps són arran de l'Aubi, l'aigua per al reg no hi escasseja. A principis d'estiu fa goig veure els vanos d'aigua com s'escampen sobre la gran extensió de verdor.

Quasi davant per davant d'aquesta nau, hi ha uns grans porxos. Durant dècades guarden i preserven del desguàs, tres vells camions dels anys seixanta i setanta. El temps ha anat recobrint els parabrises amb una mantellina de pols. El vehicle més gros, un Pegasso amb un gran remolc amb baranes de fusta és capaç per a 12 vaques o 200 ovelles. En aquell temps feien transhumància de motor. El transport anava i venia de Camprodon on, a l'època estival, hi duïen el bestiar a pasturar en una finca de la seva propietat. Al fons del mateix porxo hi ha dues sitges artesanals, capaces per a 10 tones de gra. Se les van fer ells, semblants a les que van veure en una escola agrària de jesuïtes, a Montauban prop de Toulouse. Van emprar planxes d'aglomerat de fusta i cartró, entatxades amb grans cargols de ferro i lligades amb cercols també de ferro, ara ja ben rovellat. Una de les sitges encara conté ordi; porta més de 15 anys guardat, òbviament està picat i només és testimonial.

L'última nau que visitem m'ha fet reviure alguns dies de la meva infantesa quan pujava a cal's avis, al mas Niell del veïnat de Canyelles. De sobte, em trobo al davant un vell tractor vermell com el que l'oncle Enric, l'últim masover de can

Niell, manejava amb la destresa que dona una vida sencera conreant la terra. En Jordi em diu que és un Fergusson del 1962 i em corrobora que és idèntic al que tenien els Jusca-fresa de can Niell. A la mateixa sala hi ha dos tractors més, destaca un Ebro molt antic que encara mantenen en funcionament.

A l'exterior, dues monumentals sitges per a farratge amb una capacitat de 800 i 600 tones respectivament, presideixen el conjunt d'aquesta instal·lació ramadera.

Un petit gran museu d'un temps, un ofici i una època extingida. Una lliçó etnològica impartida per un vell mestre ramader, en Jordi Vidal. No en va, la sensibilitat d'algun bon mestre ha portat, en alguna ocasió, els alumnes de l'Escola Garbí de Palafrugell, fins a aquesta escola pràctica de la vida rural. El seu fill, en Joaquim Vidal Cama, veterinari i ramader per vocació, ajuda perquè així es mantingui.

Ens acomiadem, agafem el camí que voreja l'hort d'en Vidal. Un dels gossos, en Roc, jau al costat d'una rega d'enciams, mentre l'amo dona quatre grans de pinso a la Lluna i al Pinxu. Sembla que van tips. En Jordi ens diu que al migdia ja han menjat el ranxo d'arròs i una carcanada de pollastre cadascun. En Roc, un gos d'envergadura, n'endrapa dues. El sol se'n va a jòc, nosaltres tot darrera amb el Panda.

SALUT

HIGIENE POSTURAL PER EVITAR DOLÈNCIES D'ESQUENA

Elsa Rueda i Tubert. Infermera.

Núria Vancells

Les dolències d'esquena afecten gran part de la població. No depèn de l'edat ni del sexe.

Els factors de risc són: Treballs físics intensos, o sedentaris, o mantenir males postures durant molt de temps, ja que d'aquesta manera s'afavoreix una musculatura insuficient.

Per tant, si volem tenir una columna vertebral sana, cal desenvolupar una bona musculatura i sobretot mantenir sempre una bona postura.

Cal tenir en compte que la higiene postural és una mesura de prevenció, no pas de tractament. Per altra banda també cal acompanyar-ho d'exercici físic supervisat per enfortir la musculatura i això sí que a part de ser una mesura de prevenció ho és també de tractament.

Consells per mantenir una bona higiene postural:

1. Per aixecar-nos del llit, no s'ha de fer mai cap endavant. Primer ens hem de posar de costat, baixar les cames i acabar ajudant-nos amb el braç contrari de la banda que

estem lateralitzats.

2. Per pujar al cotxe, cal asseure's amb els peus a fora i després entrar-los primer un i després l'altre, fent força amb els palmells de les mans. Quan conduïm hem de regular el seient de manera que puguem arribar als pedals sense estirar les cames i recolzar la columna al respall; els genolls han d'estar a l'alçada dels malucs o per sobre.

3. Per portar pesos, per exemple si anem a comprar, cal repartir el pes per igual a ambdós braços. Si hem d'agafar una cosa pesant de terra, ho farem doblegant els genolls, amb l'esquena recta i el cap alçat i, per aixecar el pes, dreçarem les cames mantenint l'esquena recta o lleugerament arquejada endarrere, mai cap endavant i sobretot ho agafa-

rem amb els dos braços el més a prop del cos possible.

4. Per seure en una cadira no ens hi hem de deixar caure mai, cal seure de forma controlada, el més endarrere possible i amb l'esquena recolzada al respall. Mentre estem asseguts, cal fer ús del reposabraços si n'hi ha i si no, a sobre les cuixes. Per aixecar-nos ho farem amb l'esquena ben recta o arquejada cap endarrere i recolzant els braços al reposabraços si n'hi ha i si no, a les cuixes o als genolls.

5. Tant si treballem moltes hores drets com asseguts, és recomanable no estar molta estona en la mateixa posició i sobretot bellugar-nos cada 45 minuts.

6. Cal evitar fer girs bruscos i parcials amb el cap, allò correcte és girar tot el cos al mateix temps.

7. Quan estem asseguts davant d'un ordinador, cal que la pantalla estigui a l'alçada dels ulls per evitar moviments repetitius de cervicals. El teclat ha d'estar a l'alçada dels braços de manera que els puguem recolzar i no els haguem d'alçar i els colzes flexionats a 90°.

8. Quant al calçat, un taló de 1,5 a 3 cm sol ser l'adequat.

9. A l'hora de pentinar-nos, rentar-nos les dents, planxar, rentar plats cal fer-ho sempre amb l'esquena ben recta.

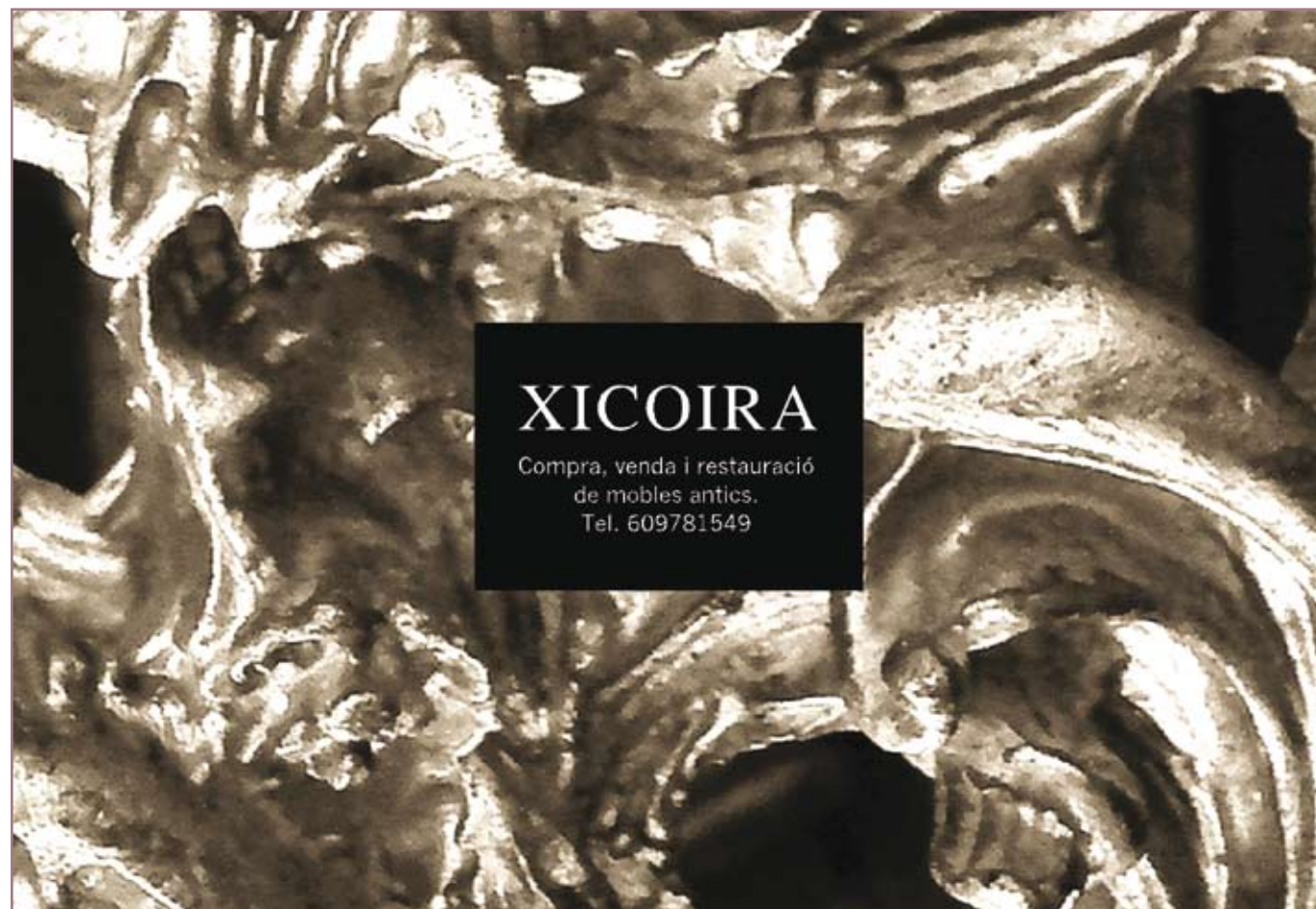
Per concloure, totes aquestes recomanacions es poden dur a terme posant atenció en tot moment als moviments que fem, una vegada els tinguem integrats sortiran sols sense cap esforç, la nostra columna restarà eternament agraïda i sobretot guanyarem qualitat de vida. Per tant, reeducant la postura invertim en salut.

Arrels TRADUCCIONS I SERVEIS LINGÜÍSTICS
Josette-Noëlle Carlier Vaubourg

www.arrelstraduccions.com
(+34) 616 486 666
jnc@grn.cat

Xidors Càtering
972.31.46.49 info@xidors.com

Servei de càtering integral
Música en viu
Cocktails i recepcions
Personal de servei
Personalització de menús
freds i calents.
Entrega a domicili

Distribuïdors de:

VIESMANN - IMMERGAS - POLYTHERM - DAIKIN - ECOWATER
 JUNKERS - MITSUBISHI - RAYCO - WILO - TEKA
 NEGARRA - RAINBIRD - APOLO - HONEYWELL- GROHE
 DELTA DORE - RUNTAL

C/Torres Jonama, 41 - Baixos 17253 MONT-RAS
 Tel./Fax: 972 98 53 39 e-mail: ruiz@subministresmont-ras.com
 www.subministresmont-ras.com

MÓN MENUT

LLUMS DE COLORS

Isabel Antúnez

Arriba Nadal, uns dies màgics per als infants, tió, reis, àpats familiars... Aquesta vegada he pensat en els més petits de la casa. Amb un material ben senzill podeu decorar la vostra taula el dia de Nadal.

Materials que necessitareu

- Tres o més pots de vidre de iogurt.
- Papers de seda de diferents colors.
- Vernís del que s'utilitza quan pintem amb les ceres o cola blanca de fuster barrejada amb aigua perquè quedi una mica aigualida o cola d'empaperar.
- Podeu posar-hi quelcom brillant: estrelletes, purpurines, un fil al voltant per decorar...

Agafeu el pot de vidre i amb un pinzell el pinteu amb el vernís o la cola i a sobre hi poseu un trosset de paper de seda i pinteu al damunt altra vegada, així aneu fent fins que quedi tot el pot de vidre cobert de papers, afegiu-hi les estrelletes o la purpurina perquè quedi enganxada. Ho deixeu assecar.

Després poseu un fil brillant o una cordeta al voltant del pot...us quedarà més ben acabat.

Ara només cal posar una espelma a dins i mireu quina bonica llum que fa!!!

**INTEGRAL DE POLIURETÀ
COSTA BRAVA
INJECCIÓ I PROJECCIÓ**

Polígon Industrial - c/ Mestral, nau 2 - 17253 MONT-RAS
Tels. 972 611 752 - 660 543 555 - Fax 972 611 752

www.fcocarrasco.com
info@fcocarrasco.com

Fco. Carrasco
PINTURA i
DECORACIÓ

Polígon Industrial - c/ Mestral (nau 2) - 17253 MONT-RAS
Tels. 972 611 752 - 660 543 555 - Fax 972 611 752

www.fcocarrasco.com
info@fcocarrasco.com

**TECNO METALL
P. BRIERA S.L.**

TREBALL DE XAPA AMB CNC
INOXIDABLES, FERRO, COURE, ALUMINI, ...

Av. de Palamós, 22 A
17253 Mont-ras [Girona]

Tel. 972 30 05 50
Fax 972 30 05 54

**SA
BUCADILLERIA**

c/ Torres Jonama, 53
Tel. 972 308 523
17253 Mont-ras

Esmorzars
Pa
Entrepanes
Queviures

**SERRALLERIA
ALSINA**

C/ Torres Jonama, 60
Tel. + Fax: 972 30 29 96

17253 MONT-RAS

ELECTRICITAT - FONTANERIA
CALEFACCIÓ - AIRE CONDICIONAT
ENERGIA SOLAR

toni peniza

TEL. 619 071 370
C/ RAMON MUNTANER, 22 - RESIDENCIAL BEGUR
tonipeniza@telefonica.net

TECOMAC

Venda, reparació i lloguer
de maquinària.
Jardineria, forestal i de l'horta

Marc Ribot i Roqué

Tel. 972 30 78 03
Mòbil 629 75 75 80

C/ Sant Pere, 57
17200 Palafrugell

HONDA **Husqvarna**
ECHO **posquall**

ESPORT

LA CACERA: SOCIETAT DE CAÇADORS "EL FAISÀ"

Irene Genís Oliveras

Després que la Secció Territorial del Medi Natural aprovés l'Àrea Privada de Caça "El Faisà" de Mont-ras, el 28 de setembre de 1987 es va crear una Junta Rectora i es van aprovar uns Estatuts per al seu funcionament. En foren socis fundadors: Albert Sais, José Antonio Martínez, Juli Sais, Enric Genís, Fernando Sánchez, Torcuato Grande i Enric Pagès i Ferrarons.

Posteriorment, l'any 1991, es va constituir la Societat de Caçadors "El Faisà", s'aprovaren uns nous Estatuts i es va inscriure al Registre de Clubs, Associacions i Entitats esportives de la Generalitat de Catalunya. Actualment compta amb uns 50 socis, alguns no residents al nostre poble.

Aquest coto comprèn tot el terme de Mont-ras que té una extensió aproximada de 1.200 hectàrees, al qual s'hi han d'incloure els terrenys del PEIN Gavarres i Cap Roig-Castell, ja que la normativa reguladora d'aquests espais també hi permet la pràctica de la caça.

La cacera és un esport practicat tradicionalment per moltes famílies catalanes, també a Mont-ras. Van ser caçadors els avis més llunyans, passant l'afició de pares a fills, persones a qui els agrada el bosc, la natura i tot el que estigui relacionat amb el món rural. És habitual que tinguin cura de netejar camins, senders i corriols, oïmes enguany amb la destructora nevada del mes de març que, amb l'estassada incontrolada de branques i l'arrencada d'arbres de soca-rel, va deixar comunicades finques i cases aïllades. Un nombrós grup de socis s'hi ha dedicat especialment aquesta temporada.

Al coto de Mont-ras s'hi practiquen els dos tipus de caça: Menor i major. Les espècies cinegètiques de la caça menor són perdius, llebres, conills, becades, faisans... La caça de la llebre i el conill es fa amb gossos de rastre i la de les aus amb gossos "de ploma".

La caça menor dedicada al conill i la llebre s'anomena caça salvatge. La caça de ploma, dedicada al faisà i la perdiu, té la seva estrella en la becada, un ocell molt preuat. En aquest tipus de cacera s'hi acostuma a anar per lliure, en parella o màxim en grup de tres. La temporada de caça menor

comença el 12 d'octubre fins al primer diumenge de febrer, però del 15 d'agost fins al 6 de setembre s'obre una mitja veda en què només es poden caçar tórtors, tudons i guatlles.

La Societat també fa alliberaments i repoblació d'espècies. Dins la temporada de caça, alliberen animals i finalitzada la temporada practiquen la repoblació, deixen anar més animals per tal que es reproduixin per així assegurar la pràctica de l'esport la temporada següent.

Amb la caça major és practica la captura del senglar. A la Societat hi ha un grup d'uns 15 caçadors que s'hi dedica. Aquests sempre van en colla. La temporada comença el 6 de setembre fins al 15 de març, això no vol dir que a petició d'alguna Institució no es faci una batuda extraoficial fora d'aquestes dates. El senglar és un animal que, en manada, pot arribar a fer molt mal als nostres conreus, motiu pel qual s'han hagut de fer algunes batudes fora de temporada. La colla de Mont-ras n'ha fet alguna a petició de l'Ajuntament de Palamós a la zona del pla, dins del seu terme municipal.

En acabar la cacera, s'han d'escorxar totes les peces capturades i portar-les al veterinari perquè siguin analitzades. Una vegada rebuda la conformitat del veterinari, mai abans, les captures es reparteixen per parts iguals entre tots els components de la colla de caçadors que han intervingut en la cacera.

LA BUTACA

QUÈ LLEGIM?

Sue Caamaño

Novetats per a aquest Nadal

Lolita Bosch. "*Veus de la nova narrativa catalana*" **2010**

L'obra és el recull d'una selecció de textos de joves autors catalans. Inclou fins a 41 autors que són el planter de la literatura catalana contemporània.

Entre els autors hi ha veus ja conegudes, com ara Albert Sánchez Piñol, Sebastià Alzamora, Najat El Hachmi, Jordi Puntí, Llúcia Ramis, Anna Carreras i Jordi Llavina, però també n'hi ha que debuten amb aquest llibre.

Acomiadem José Saramago. "*Petites memòries*" **2010**

L'escriptor portuguès, premi Nobel de Literatura 1998, ha mort a l'edat de 87 anys.

Conegut per "*Assaig sobre la ceguesa*", 1995, en la que explica el que som capaços de fer els humans en casos extrems, i per "*Assaig sobre la lucidesa*", que contraresta la duresa de l'obra anterior..

Des d'aquí, però, us recomanem "*Petites memòries*", que és un repàs i un homenatge als orígens rurals de l'autor, una reivindicació del record com a font de coneixement personal i de la saviesa que brolla de la tradició lligada a la terra.

Martí Gironell. "*L'arqueòleg*" **2010**

L'autor de "*El pont dels jueus*" acaba de publicar la seva tercera novel·la.

En "*L'arqueòleg*", l'autor tracta en clau de ficció un personatge real, el monjo Bonaventura Ubach, creador el 1911 del museu de l'Orient Bíblic del monestir de Montserrat.

Coincidint amb el centenari de la creació d'aquest museu a mans del protagonista de la novel·la, l'autor relata els dos viatges que el monjo va realitzar per terres bíbliques, d'Egipte a l'Iraq, per contrastar les sagrades escriptures amb els seus escenaris reals

Amin Maalouf. **Premi Príncep de Asturias de las Letras**

Felicitem des d'aquí l'escriptor libanès Amin Maalouf, autor de llibres com "*Samarcanda*", "*Lleó l'Africà*" o "*La roca de Tànios*". La seva obra, traduïda a més de 20 idiomes, el situa com a un dels escriptors contemporanis que més ha aprofundit en la cultura mediterrània, representada com un espai simbòlic de convivència i tolerància.

Joan Barril. "*Les terres promeses*" **2010**

Robert Miranda es guanya la vida blanquejant diners a les illes Caiman. En la seva ruta una nit queda atrapat en una petita illa de l'arxipèlag cubà. Allà coneix la Lucía, una dona gran cubana, que es posa a explicar la història que va succeir en aquell mateix indret l'última setmana de 1958, pocs dies abans de la revolució.

Un dels valors de la novel·la és que tots els esdeveniments i personatges que hi apareixen (excepte el germà de Fidel Castro) són reals i documentats.

Agnès Rotger i Nadia Ghulam. "*El secret del meu turbant*" **Premi Prudenci Bertrana 2010**

És una història senzilla i colpidora. Narra la història real de Nadia Ghulam, una nena afganesa que amb només vuit anys va patir greus ferides durant la guerra civil que va devastar el seu país, i que durant 10 anys es va fer passar per noi per sobreviure en un país dominat pels talibans.

Kenizé Mourad. "*A la ciutat d'or i de plata*" **2010**

Autora de "*En nom de la princesa morta*".

Al començament de 1856, la Companyia de les Índies decideix sotmetre a la tutela britànica la ciutat de Lucknow, ciutat tan bella i rica que és coneguda com «la ciutat d'or i de plata». Aquesta forçada annexió provoca una insurrecció, i Hazrat Mahal, convertida en l'ànima de la revolta, encarna durant dos anys sencers la resistència a l'invasor.

Almudena Grandes "*Inés y la alegría*" **Setembre 2010.**

És la primera d'una sèrie de sis novel·les, titulada "*Episodios de una guerra interminable*", en la que es descriu la conquesta de la vall d'Aran, el 1944, per l'exèrcit republicà. Barreja de ficció i realitat, d'història i literatura, en la que el poder i l'amor tenen tanta força com qualsevol personatge.

Eduardo Mendoza. "*Riña de gatos*" **Premi Planeta de novel·la 2010**

Tot comença quan un anglès anomenat Anthony Whitelands, especialista en pintura espanyola, arriba a bord d'un tren al revoltat Madrid de la primavera de 1936...

Gràcies a les seves excepcionals dots narratives, Eduardo Mendoza ha aconseguit en aquesta novel·la combinar

la gravetat dels esdeveniments narrats amb la presència, molt subtil, del seu conegut sentit de l'humor.

Bestsellers

Dan Brown. "*El símbol perdut*" **2010**

Autor de "*Àngels i dimonis*" i "*El codi Da Vinci*", Dan Brown és un autèntic fenomen literari que ha escalat, de manera meteòrica, les llistes de vendes de tot el món amb la seva nova novel·la trepidant i carregada d'intriga. Magnífic entramat d'històries plenes de símbols arcaics i enigmes per desxifrar.

David Wroblewski. "*La història d'Edgar Sawtelle*" **2010**

Considerada una de les grans novel·les americanes de tots els temps, s'ha convertit, podríem dir-ho així, en un clàssic contemporani. És una lectura que explora el poder de l'amistat, la lleialtat i la valentia en un món minat de traïcions i desenganys.

Felicitem des d'aquí l'autor novell. No és habitual que al primer intent, un escriptor aconsegueixi mantenir-se 50 setmanes, en la llista dels més venuts de The New York Times.

I per si encara no ho heu fet, aprofiteu les festes per posar-vos al dia ...

Ángela Becerra. "*Lo que le falta al tiempo*"

Amb aquesta fascinant novel·la, Ángela Becerra, reconeguda com a creadora de l'idealisme màgic, penetra en l'ànima dels personatges i porta al límit l'eterna dualitat humana. És una història magnètica i commovedora que desborda la passió i la raó, en un imparable remolí d'emocions i sentiments.

Muriel Barbery. "*L'elegància de l'erioç*"

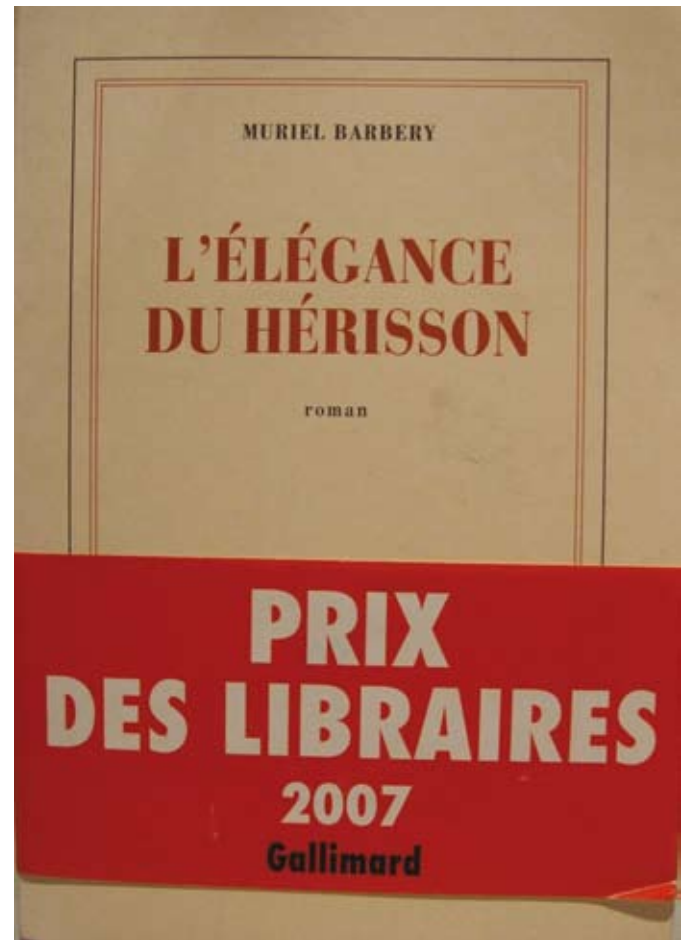
En un immoble burgès de París, res no és el que sembla. Paloma, una solitària nena de dotze anys, i Renée, la intel·ligent portera, amaguen un secret. Novel·la que sorprèn des del principi per la seva tendresa i la seva originalitat. Deliciós el personatge de la portera.

Jorge Amado. "*Gabriela, clavo y canela*"

Gabriela, protagonista de la novel·la, viatja del camp a la ciutat per treballar com a cuinera. Amb excel·lent qualitat narrativa, aquest autor brasiler, descriu l'entorn social i ambiental de la protagonista, un Brasil multicultural, canviant, salvatge i exuberant.

Siri Hustvedt. "*Todo cuanto amé*"

En aquesta ocasió l'autora mostra un cop més, la seva exquisida sensibilitat, la seva agudesca analítica i el seu

mestratge literari en un apassionant estudi sobre les relacions humanes i el procés de la creació artística.

Matilde Asensi. "*Terra ferma*"

La història transcorre al Mar del Carib, el 1598. Després de sobreviure a un abordatge pirata on mor tota la tripulació, la jove Catalina Solís és adoptada pel capità d'un vaixell. Tots dos convenen que, per la seva seguretat, convé fer creure a tothom que ella és un noi. A partir d'aquest moment, convertida en Martín Nevares, Catalina descobrirà la llibertat i la lleialtat en un Nou Món ple de perillous contrabandistes, corsaris i extorsionadors.

I per als més menuts ...

Recomanem tres títols dels petits *Filosinfants*... nova col·lecció en la que el petit Fil formula en veu alta els seus primers grans dubtes, buscant les respostes en aquells que l'envolten :

Digues, mare, per què existeixo ?

Per què no puc fer el que vulgui ?

Digues, pare, per què m'estimes?

Els dibuixos i els personatges estan basats en el programa pedagògic de filosofia per a nens de Mathew Lipma.

FEM L'EQUIPATGE

TANZÀNIA, VIATGE ALS ORÍGENS

Neus Canyelles

Èlia Pérez

Pel poc que sabem, els nostres avantpassats van sortir del centre d'Àfrica, per anar poblant Àsia, Europa i més endavant la resta del món. A la vall de Laetoli, prop de la plana del Serengueti, al nord-oest de Tanzània, es conserven les primeres empremtes d'homínids que coneixem. Ara fa uns 3.750.000 anys, dos homes i una dona van caminar cautelosament sobre unes cendres volcàniques. Poc després, una altra erupció va cobrir i fossilitzar aquelles petjades, que no es van descobrir fins el 1972 i encara s'estan estudiant. Molt a prop, a la Gorja d'Oldupai, s'han anat trobant tantes restes arqueològiques, que tothom coneix l'indret com a “Bressol de la Humanitat”.

El pas del temps no ha canviat gaire les coses, i actualment encara es mantenen vives algunes de les cultures més antigues de la terra. A Tanzània hi ha grups de caçadors-recol·lectors nòmades, amb uns coneixements ancestrals malauradament a punt de perdre's. Les tribus dels Datoga,

els Massais o els Hadzabe no tenen un futur gaire esperançador en aquest món cada cop més globalitzat.

Els Hadzabe pertanyen a l'ètnia dels bosquimans, i no sobrepassen els dos mil individus en tot el país. De constitució delicada, prims i baixets, són una gent extremadament àgil, dotada d'una sensibilitat extraordinària que els permet percebre els detalls més ínfims del seu entorn. Es vesteixen amb pells d'animals, s'embelleixen amb collarets i diademes, i porten el cabell curt i arrissat. Viuen en petits grups d'una vintena de familiars i construeixen les seves cabanes al costat d'un baobab, l'arbre sagrat on habiten els esperits protectors. Les cabanes són precàries i petites, quasi individuals, estan fetes amb branques i tenen forma de cúpula. Quan els Hadzabe són adolescents s'uneixen en matrimoni, però practiquen el sexe lliure, de manera que cada home pot anar a passar la nit amb la dona que vulgui, exceptuant la seva mare, les germanes i les filles. De dia,

els homes i els nens de més de cinc anys viuen separats de les dones i nenes, ja que creuen que és millor que uns no sàpiguen de què parlen els altres. Parlen un llenguatge "clic" extremadament complicat, que inclou gairebé tots els sons possibles de l'aparell fonador. Sobreviuen recollint baies, arrels, mel i caçant. Són nòmades, però no solen sortir de les àrees conegudes, uns quants centenars de quilòmetres quadrats, on cada turonet, arbust o pedra és conegut i té el seu propi nom. La supervivència de la tribu enmig de l'escassetat fa que tots ho comparteixin tot, no hi ha propietat privada. No van mai al metge ni a l'escola.

El poble Datoga és sedentari i es dedica a la cria de vaques i cabres, a més d'elaborar eines i armes de metall que intercanvien amb altres tribus. Viuen en poblats petits, protegits de l'exterior per una tanca de branques seques, en cabanes força espaioses i robustes que les dones construeixen amb pals i fang barrejat amb excrements d'animals. Són polígams, un home pot tenir tantes mullers com pugui mantenir. La primera esposa la regalen els pares al fill jove, després d'haver ofert als pares de la núvia unes vint cabres (ens estalviarem de dir quant val una cabra, no volem ofendre).

El poble Massai és una de les tribus més atractives de Tanzània i Kenya, tot i que no arriba al milió d'individus entre els dos països. Són d'origen nilòtic, alts i esvelts, es vesteixen amb dues teles de colors vermells o blaus, porten un munt de collarets de coloraines i caminen amb tanta suavitat que sembla que no trepitgin la terra. Els que habiten al Ngorongoro duen el cap afaitat, tant homes com dones, però en altres indrets porten pentinats molt elaborats, amb els cabells llargs, trenats amb perletes, recollits en diverses cues, i tenyits de vermell. Tant homes com dones porten unes quantes dilatacions a les orelles, d'on pengen precioses arracades d'artesanía, i s'arrenquen els incisius inferiors centrals. Les dones també es fan petites cicatrius a les galtes i, malauradament, encara practiquen l'ablació. Els massais són pastors, crien cabres, ovelles i vaques, i s'alimenten bàsicament de llet, sang i carn. Viuen en petits poblats anomenats Manyates, cercles de cabanes fetes de branques, excrements d'animals, palla i fang, també rodejades d'una protecció contra les feres i amb un tancat al centre per guardar-hi el ramat. Són polígams i mantenen uns rituals molt rics per anar passant d'una etapa de la vida a una de nova. En les seves celebracions sempre hi ha molta percussió, càntics repetitius i uns balls que alternen amb salts espectaculars.

A Tanzània hi ha més de cent grups tribals, a més de les comunitats d'àrabs, asiàtics i europeus, però els diferents governs del país s'han esforçat en fomentar l'entesa entre totes les tribus i religions, i els ideals de ujamaa (família) que van inspirar el seu president més estimat, Julius Nye-

rere (1922-1999), impregnen la societat. La major part de tanzans dedica tot el dia a lluitar per cobrir les seves necessitats més bàsiques en una de les economies més pobres del planeta. Malgrat aquesta crua realitat, la gent és tranquil·la i acollidora. Les primeres paraules que aprèn el visitant són pole-pole (a poc a poc) i hakuna matata (cap problema).

Si la gent és el tresor més valuós de Tanzània, el territori i les reserves naturals són la seva gran riquesa. Aquesta terra és un dels destins més fascinants d'Àfrica: Serengueti, Ngorongoro, Selous, Kilimanjaro, Zanzíbar... són noms que per si sols ja evocuen els documentals més preciosos, les novel·les més conegudes o els escenaris més espectaculars.

El Parc Nacional més gran de Tanzània és el Serengueti, que en llengua massai significa “plana sens fi”. Amb una extensió d'uns 15.000 quilòmetres quadrats, és un dels santuaris de vida salvatge més famosos del món. Com si es tractés del Jardí del Paradís, hi campen en perfecta llibertat zebres, impales, gaseles, dic-dics, hienes, xacals, ocells de totes menes, micos, senglars, guepards, lleons, lleopards, girafes, búfals, nyus, hipopòtams, cocodrils i elefants. El primer que crida l'atenció és l'austeritat de la vegetació de la sabana, l'ecosistema majoritari a les reserves naturals. A l'estació de les pluges, entre els mesos de desembre i maig, la plana és tota verda, es formen rierols i llacunes pertot arreu i els camins s'omplen de fang. La resta de l'any tot és sec i polsegós, l'aigua va fent-se cada cop més escassa i el terreny es desseca a poc a poc, amb la qual cosa els animals es van concentrant en les zones més humides del parc, on és més fàcil localitzar-los. Els elefants, que necessiten beure diàriament entre 150 i 200 litres d'aigua, s'acosten en manades a les basses per beure i banyar-se. A més, cada

dia han de menjar uns 250 quilos d'herba. Si no en troben prou, fan caure a estrebades els pocs arbres que hi ha al parc, i en mengen les seves capçades. Molts arbres, com les acàcies, crien unes poderoses espines per protegir-se dels herbívors, però alhora hi ha animals, com les girafes, que han desenvolupat una llengua que neutralitza les espines. Llepen suaument les punxes, i ja les poden mastegar sense més problemes.

És difícil decidir quin és l'animal més bell de la sabana o quin està més ben adaptat al medi. Les ratlles de les zebres són realment precioses, però alhora desorienten la vista de l'observador. Els lleons són els més forts, però no semblen tan ferotges com una hiena quan es posa a udolar de nit prop de la teva fràgil tenda de lona, o com un tímid xacal que et ve a saludar quan surts a primera hora del matí. Els lleopards tenen les taques més elegants de tots, però no són tan veloços com els guepards. Aquests tenen la musculatura més potent per córrer, però no poden mantenir l'esforç més de 300 metres. Els micos i els senglars són els més còmics de tots, però sempre han d'estar a l'aguait perquè són preses molt fàcils de caçar. Els nyus no tenen gaire capacitat per defensar-se, però la vida en manada i els naixements simultanis de totes les cries del grup eviten moltes baixes. Des de l'empipador mosquit fins a l'hipopòtam més mandrós, cada espècie compleix un rol estricte i tots contribueixen per igual en el manteniment de l'equilibri d'aquest magnífic ecosistema.

A tocar del Serengueti hi ha el Ngorongoro, una de les calderes volcàniques més grans de la terra, amb 20 quilòmetres d'amplada, on la fauna salvatge encara està més concentrada. També és la millor zona per trobar-hi algun rinoceront negre, una espècie en vies d'extinció. A

les aigües carbòniques del llac Magadi, a la base del cràter, hi ha centenars de flamencs que, amb les característiques tonalitats rosades sobre l'aigua turquesa, enmig d'uns prats sempre verds i tot voltat de les parets blavoses del cràter, converteixen l'indret en un dels més meravellosos del món.

A Tanzània hi ha un munt més de reserves naturals escampades per tot el territori, cadascuna amb les seves peculiaritats i totes igualment fascinants: Tarangire, Manyara, Kisigu, Rungwa, Mikumi, Selous, o el parc nacional del Kilimanjaro, amb uns boscos humits espectaculars i les geleres del cim que, segons els experts, hauran desaparegut completament el 2020 a causa de l'escalfament global, convertint en llegenda el llibre d'Ernest Hemingway “Les neus del Kilimanjaro”.

Com a país, Tanzània no arriba al mig segle d'història. Es va formar el 1964, a partir de la unió entre “Tanganika”, el territori comprès entre el litoral, els llacs Victòria i Tanganika, i el riu Ruvuma, d'on agafa la primera síl·laba; i l'arxipèlag de “Zanzíbar”, a l'oceà Índic, d'on pren la segona síl·laba. En una unió tan recent de dos pobles amb dues trajectòries històriques, demogràfiques i econòmiques tan diferents, és lògic que encara hi hagi moltes desavinences, i a Zanzíbar hi ha un fort sentiment independentista. Realment aquestes illes no tenen gaire cosa en comú amb el continent. Des de fa milers d'anys, els seus habitants viuen de la pesca i de la navegació pel Golf Pèrsic, i la seva economia s'ha basat en el comerç i l'intercanvi amb l'Orient Mitjà i l'Índia, aprofitant els corrents marins cíclics originats pels monsons. L'antiga capital de l'illa, Stone Town (Ciutat de Pedra), reflecteix una magnífica barreja de cultures índies, àrabs, africanes i europees, però alhora ha estat escenari d'un dels episodis més tristos de la història de la humanitat, el tràfic d'esclaus. La catedral anglicana de la ciutat està construïda damunt mateix de l'antic mercat on homes, dones i criatures eren subhastats per embarcar cap als serralls d'Aràbia, o al servei de nobles, sultans i homes rics de l'Orient. Entre els anys 1830 i 1870 s'hi van vendre prop d'un milió de persones, però la xifra dels que mai van arribar al mercat perquè van morir en els assalts als poblats, durant les penoses marxes que els duïen encadenats fins a la costa o asfixiats mentre els estibaven dins els vaixells és molt superior. Són històries que congelen el cor, el passat més amarg d'unes illes ara tranquil·les i carregades d'il·lusions. Les platges de sorra blanca, el mar platejat i tranquil, les meravelloses postes de sol sobre l'aigua, les barreres de corall amb peixos de mil colors, i les plantacions d'espècies a l'interior de l'illa són la cara més amable d'aquest arxipèlag tan atractiu.

Tanzània i Àfrica en general té un component de màgia, de ritmes, colors i olors profundes, d'improvisació, d'ale-

gria per sobre de la misèria que ens fascina als mzungus, els europeus. Al nostre país tan ric, tan higiènic i endreçat, tan organitzat i normativitzat, li sobra consumisme i li falta felicitat, respecte a la natura, solidaritat i hospitalitat. Els primers dies de ser a casa no es poden evitar les comparacions (quanta aigua... quanta roba... quantes màquines... quant menjar... quanta informació que tenim!), com si el pensament no hagués pogut viatjar a tanta velocitat com els avions, o se'ns hagués quedat un trosset de cor a la terra dels re-rebesavis. El periodista Xavier Moret diu que viatjar a l'Àfrica és endinsar-se en la prehistòria, és sentir l'alè d'una terra molt antiga on, tanmateix, tot està per fer. Àfrica és alhora prehistòria i futur, potser perquè la seva gent viu rabiosament el present.

PERSONATGE

VICENÇ FERRER, UN HOME FERM

Maria Cinta Cugat

Podria ser un conte, però no ho és. És una realitat, és el relat de la visita que vam fer el març a Anantapur.

El projecte de viatge a l'Índia era, en principi, entrar per Bombai (Mumbai), seguir per Goa i Matràs (Chennai), de costa a costa, per continuar-lo vers la punxa del sud i finalment abandonar el país per Kochi. Un viatge turístic per excel·lència, de 22 dies, ple de llocs fabulosos per visitar. Però vet aquí que la recomanació d'una amiga ens en va fer desistir i vam programar-ne un altre d'atípic amb la visita a la Fundació Vicenç Ferrer a Anantapur a mig camí entre Bombai i Madràs.

L'arribada va ser tard, a la nit, després d'un accidentat viatge de 350 km en taxi. Vam trucar per dir que arribaríem molt tard i que ens recomanessin un hotel de la ciutat.

Ens van contestar que de cap manera que, fos l'hora que fos, sempre hi hauria algú per rebre'ns.

Arribem doncs a la una i ens deixem caure al llit, esgotats.

L'endemà anem de meravella en meravella. Estem allotjats al campus, un complex on viuen col·laboradors, cooerants i treballadors dedicats a la logística i a l'organització de la Fundació. És on hi ha les oficines i el centre de traductors (una trentena d'indis que saben castellà, treballen traduint les cartes que els padrins envien als nens). També hi ha les habitacions dedicades als visitants (nosaltres), la cantina per donar menjar a tothom qui estigui allotjat al campus i finalment el motor de tot, la casa d'en Vicenç. Malauradament ell ja no hi és però sí que hi ha l'Anna, la seva companya, en Jordi el nebot, en Moncho el fill, el gendre i altres familiars i amics.

El campus és un recinte envoltat d'un mur, la seva estructura recorda la d'un càmping, amb l'entrada vigilada, oficines i comerços, cases amb jardinet on viuen els residents, les habitacions disposades al fons i al mig la cantina. Als inicis va ser el nucli de la Fundació.

Al matí, després d'esmorzar, els visitants del dia, que som en Joaquim i jo, una noia suïssa que viatja sola en bici i un noi alemany també sol i també en bici, ens reunim amb un director que ens informa de les diferents parts de projecte i ens en dona una visió general.

El projecte és tan enorme que hem de triar el que volem visitar. No puc recordar tot el que se'ns va oferir: tres hospitals, un d'ells general a punt que el govern el declarés universitari, l'hospital del VHS, el centre de planificació familiar, habitatges en construcció, escoles-internat pont per a nenes que en algun moment van haver de deixar els estudis per problemes familiars i ara han de recuperar, carreteres, embassaments, centres per a discapacitats, tallers on ocupen dones amb problemàtiques diferents i un llarg etcètera de realitats.

Vam triar d'anar a veure l'hospital general, el del VHS, el centre de planificació, l'internat i anar a retre homenatge a la tomba d'en Vicenç.

També vam tenir una experiència inoblidable. Vam apadrinar in situ, és a dir, com que nosaltres no érem padrins, ens vam oferir, van buscar als fitxers una criatura que no visqués massa lluny i el vam anar a conèixer.

El poblat on viu en Venu, el nostre nen apadrinat, és a uns 15 km del campus, ens hi acompanya un traductor. La casa del nen és molt senzilla, només té dues peces. La seva família: el pare, la mare, un germanet més petit i ell. La rebuda ens descol·loca, ens tenen preparades garlandes de flors, braçalets de fulles i ens posen la "tika" al front per donar-nos sort. Tot el poble hi és present i tota la cerimònia es fa al pati. Després ens fan entrar i ocupem les úniques dues cadires de plàstic que hi ha. Tothom qui cap a dins, seu a terra, però molta gent es queda al carrer, però mira per on pot i mitjançant el traductor estem una estona

conversant amb tots.

Estem molt emocionats, sobretot quan ens ve a donar les gràcies una iaia entranyable, que, sorprenentment s'assembla a la meua pròpia àvia. Ens diuen que sempre que vénen padrins ella ve a donar gràcies. Ens obsequien amb suc de coco, galetes i plàtans i finalment ens fem fotografies. Marxem pensant que hem fet un lligam per sempre més.

He volgut explicar amb detall la nostra experiència perquè és la tasca que ens toca fer als visitants que anem a Anantapur. La Fundació et rep, t'allotja, t'alimenta amb la intenció que vegis tot el que al llarg de 40 anys han desenvolupat, primer en Vicenç tot sol i després amb l'Anna i els fills. És impressionant veure l'abast de l'obra que l'organització ha aconseguit malgrat els molts problemes que els primers anys van tenir amb les autoritats de Bombai, fins al punt que el van expulsar i només el van tornar a deixar entrar al país amb la condició que no tornés al Majarahastra, que és la regió de Bombai. Llavors va triar d'anar a la regió més pobre i amb més sequera: l'Andhra Pradesh per tal de poder ajudar els més indefensos, els pàries, els dàlits, la més inferior de totes les castes, la dels intocables.

LAMPISTERIA

JORDI MAYOLAS

C/Torres Jonama, 7
Telèfon 972 30 38 81

17253 Mont-ras
(GIRONA)

CERÀMIQUES

Ctra. Palamós a la Bisbal C-31 Km.330 17253 MONT-RAS
tel·l i fax 972302571 email ceramiqueslaciutadella@gmail.com

QUERCUS
JARDINERIA VIVERS, S.L.

Avda. d'Espanya, s/n
Telèfon 972 61 10 41
17200 PALAFRUGELL
(Girona)

Josep Serra
TREBALLS DE JARDINERIA

C/ Del Suro, 12 - 17253 MONT-RAS (Girona)
Tel. 972 30 46 43 - (Mòbil) 637 11 73 84

Llavia i Serra 26 Tel. 972 61 12 60
Palafrugell
WWW.distronic.tv

DIGITAL+

PLANXISTERIA I PINTURA
LES GAVARRES

REPARACIÓ DE PLANXA I PINTURA
DE TOT TIPUS DE VEHICLES

Ctra. C31 Girona a Palamós Tel. 972 61 14 02
C/ Pontiró, 24 - 17253 Mont-ras Fax 972 30 19 75

Narcís Gaviña
PINTURES

Mòbil 609415101

C/ Pujada Cucala, 22 17253 MONT-RAS

★ Construcció de Piscines
★ Manteniments

★ Productes Químics
★ Dipòsits d'Aigua

Toni 654 55 13 91 (mòbil) Josep 654 55 13 92 (mòbil) Frederic Martí Carreras, 17200 PALAFRUGELL

LLENGUA

SOTA EL JOU DE LA PREPOTÈNCIA, QUE RIMA AMB SENTÈNCIA

Yvonne Griley. Plataforma per la Llengua

Catalunya forma part d'un Estat contradictori que no ha sabut adaptar-se a l'Europa de les nacions, dels pobles i de les regions. Que no ha sabut madurar ni pair els principis que es deriven per al català de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries que el 2 d'abril de 2001 ell mateix va ratificar, i que sotmet el català a una situació d'injustícia evident.

Per què l'Estat espanyol s'obstina a actuar lingüística-ment amb tanta prepotència amb el català, si la llengua castellana, amb 332 milions de parlants, és la segona llengua més activa del món, més que l'anglès que en té 322? Dubto molt que aquest capteniment respongui a la voluntat de desbancar l'hegemonia dels 885 milions de persones que parlen el xinès mandarí, oi?

Parlem-ne. Ens ha fet seus un Estat que és a mans d'uns dirigents que s'han entestat sistemàticament a plantar cara a la ciència lingüística i a no reconèixer que el català és llengua de quatre comunitats autònomes que legalment li pertanyen, en funció del model autonòmic que ell mateix va triar. Què impedeix l'Estat a actuar més generosament, a pensar en positiu, a ser proactiu i gestionar la diferència com a riquesa global i a enorgullir-se, en conseqüència, de l'exercici profundament democràtic de respectar el dret

inalienable dels pobles a preservar i fer viure la llengua i la cultura que els són pròpies?

En canvi, perpetua la injustícia jurídica per al català, a qui impedeix el reconeixement oficial a Europa malgrat ser llengua de més de 13 milions d'europes, 11 milions dels quals viuen dins l'Estat espanyol. Una llengua que automàticament tindria ple reconeixement oficial a Europa pel simple fet que Andorra formés part de la Unió. Una llengua que ocupa el 6è lloc entre les 23 llengües oficials de la UE i el 88è de les 6.000 del món reconegudes per la UNESCO.

Amb la Sentència de 28 de juny el puny de l'Estat, per mitjà del Tribunal Constitucional, qüestiona jurídicament el dret a la llengua pròpia, el concepte de nació, la funció del poder judicial català, l'estructura territorial catalana; retalla l'avenç en serveis socials, les competències sobre caixes, el paper del Síndic de Greuges, l'actuació en matèria d'immigració; posa en entredit l'abast de les competències i els mateixos conceptes de competència exclusiva, compartida i executiva i, entre encara més coses, polemiza sobre les vies del poble català per expressar-se mitjançant consulta popular.

Sincerament, no creieu que una altra relació amb el món hauria de ser possible?

JABONES TER, S.L.
productes químics de neteja

C/Mas Resplandis, 7
Esclanyà (Girona)
jabonester@xarxacontrol.es
T. 972 612 426 - F. 972 612 462

XINO-XANO PER MONT-RAS

ITINERARI DE LES MINES

David Llorca i Francesc Recio

Per fer la “Ruta de les mines” aprofitarem part de la xarxa de senders locals i de petit recorregut del Consell Comarcal del Baix Empordà, que transcorren pels voltants de Mont-ras.

Malgrat que el pas del temps i l'acció de l'home i la natura s'han encarregat d'esborrar la gran majoria d'evidències de l'explotació minera a Mont-ras, al llarg dels aproximadament 3 km de què consta l'itinerari, encara podrem apreciar els vestigis de tres antigues mines, la mina Pepita, la mina Pepito i la mina Sant Miquel.

La dificultat del recorregut és baixa, però s'ha de tenir precaució allà on queden restes de les explotacions mineres, ja que tot i estar senyalitzades i protegides en la seva gran majoria, en algun punt encara pot haver-hi risc de caiguda.

Partirem des de l'Ajuntament de Mont-ras seguint les senyalitzacions del sender local (color verd) que condueixen a la pedrera Morena.

Anirem deixant enrere el nucli urbà i enllaçarem amb el camí que porta a Fitor, quan s'acabi la part asfaltada, conti-

nuarem direcció Fitor, desviant-nos momentàniament del sender local.

A 150 metres, a mà dreta i dins d'una finca privada, ens trobarem amb el primer vestigi i el més ben conservat de totes les activitats mineres de la zona, es tracta de l'antic castellet de la mina Pepita, des d'on es pujava el mineral de les galeries i es distribuïa per al seu posterior triatge i rentat.

Seguint pel camí que porta a Fitor, a l'alçada d'on aquest es creua amb la línia elèctrica, ens trobarem a mà esquerra amb l'escombrera de la mina Pepito. En aquest punt ens desviarem i ens dirigirem a la mina.

Les escombreres es formen a partir de l'acumulació de restes no productives de material extret, entre el qual encara s'hi poden trobar restes de baritina i galena argentífera.

Remuntarem l'escombrera i ens trobarem amb un parell d'edificacions en runes i un pou de secció circular tapat per motius de seguretat. Ens trobem davant de les antigues instal·lacions de la mina Pepito i del pou principal de l'explotació, des del qual s'extreia el mineral de l'interior

de les galeries.

Si seguim el petit corriol que passa pel costat de les construccions, ens trobarem un cartell informatiu que explica la història de l'activitat minera de la zona, i més amunt, un senyal que ens indicarà el camí a seguir, el sender local que segueix l'antic camí vell de Fitor en direcció al coll de la Boqueta.

A 100 metres d'aquest senyal, a mà dreta, trobarem un pou de secció quadrada. En aquest punt haurem d'anar amb molt de compte, es tracta d'un pou secundari de la mina Pepito, inundat i sense cap mena de protecció, però des de dalt del qual es poden apreciar les entrades a les galeries d'extracció.

Continuarem l'itinerari, entre alzines i pins, gaudint de les boniques vistes de la plana, fins arribar al coll de la Boqueta des del qual, seguint les indicacions, enfilarem un sender de petit recorregut (PRC-105) en direcció a la mina Sant Miquel i Mont-ras.

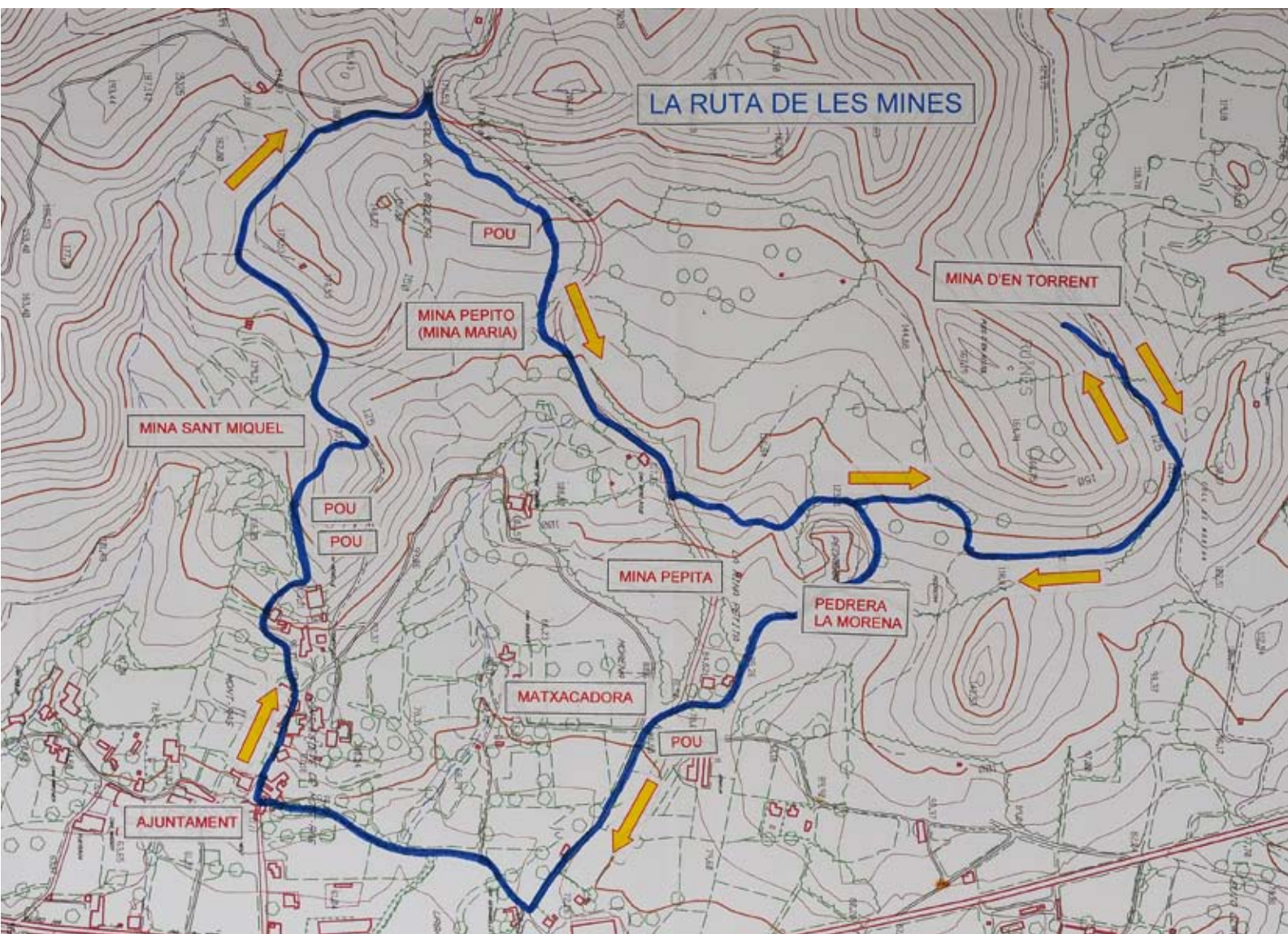
Al llarg d'aquest últim tram de l'itinerari anirem trobant senyalitzades les restes de la mina Sant Miquel, dos antics pous de ventilació mig tapats a banda i banda del camí que servien per airejar l'interior de la mina, i just abans d'arribar al nucli de Mont-ras, i darrere d'un cartell informatiu sobre la mina, les restes del que era l'entrada a les seves galeries.

Deixarem enrere la mina Sant Miquel i enfilarem cap al nucli de Mont-ras, on finalitzarem l'itinerari en el mateix punt en el qual hem començat.

Fora del present itinerari, al terme municipal de Palafrugell, trobem una altra activitat minera abandonada, la mina d'en Torrent. Es tracta de l'única activitat on l'accés a les galeries es feia a peu dret, i de fet, les dues entrades encara es conserven.

En aquesta mina també s'hi poden trobar restes d'instal·lacions entre la vegetació i una gran escombrera.

Per accedir-hi, només cal agafar el sender local que surt de Mont-ras direcció la pedrera Morena, i un cop allà, agafar la derivació que porta cap a la mina.

RENTAT DE
vestis de festa
de núvia
de comunió
cortines i catifes
bugades particulars
NETEJA A DOMICILI
de sofàs i moquetes

ECOBUGADA
WET CLEANING

C/Pals, 1 - T. 972 30 24 96

Bugaderia
Mont-ras

MARIA CINTA CUGAT

Travessia de la Riera, 1 · MONT-RAS
Tel 972 30 36 26 - Mòbil 696 340 060

Mecpal
Mecàniques Palamós 95. S.L.

Construccions metàl·liques

- Mecanitzat CNC
- Reparació de maquinària
- Muntatges mecànics
- Caldereria-ferro-inoxidable
- Construcció d'accessoris nàutics
- Projectes

Tel. 34 972 315253 PALAMÓS
Web: www.mecpal.com

JARDINERIA ROSÉS AMETLLER, S.L.

Construcció i Manteniment de Jardins – Neteja de
Boscos – Tractaments Fitosanitaris - Recs Automàtics –
Tancaments Metàl·lics i Fusta – Poda d'altura – Rocalles

Email: jardineria@rosesametller.cat Web : www.rosesametller.cat

C/ Constància, 10 Tel. i fax 972 30 01 30
17200 PALAFRUGELL (Girona)
Mòbil 656 96 80 92

gasgironamanteniment

gasNatural

PALAFRUGELL
Del Vilar, 37.17200 Palafrugell
T. 972 31 84 68 ▪ F. 972 31 37 19
palafrugell@gasgirona.com

CALAIX DE SASTRE

ALGUN VINATER HA CLAUDICAT

Sabíeu que una “Denominació d’Origen” catalana ha claudicat del seu nom genuí? Doncs sí, tots els vins “Castell de Perelada” s’emparen en la D. O. Ampurdán. I que l’empresa Torres de gran renom, té un vi dolç que anomenen “Moscatel”? Encara i bo que Sabadell, Martorell, Vendrell, Ullastrell, Palafrugell, etc., conserven les dues eles juntes, malgrat que els castellans no sàpiguem pronunciar-les com cal..

En desgreuge d’aquesta falta de sensibilitat hem de dir que les definicions dels vins, que s’expliciten en gairebé totes les ampelles dels productes de les dues empreses esmentades, hi són també en català endemés d’altres idiomes.

CRISTÒFOR COLOM MONT-RASENC?

Hi ha tantes evidències que Cristòfor Colom era català que, a dia d’avui, està totalment fora de lloc discutir-ho. Per tant, que amb les seves naus sortís de Pals (Baix Empordà) en lloc de Palos (com pretén la Historia de España) per dirigir-se a l’Índia, és més que probable. Que els Reis Catòlics vinguessin a Barcelona (i no a Palos) per rebre’l després del descobriment ho confirma. Ara, posats a imaginar, no podria ser can Colom de Mont-ras la casa pairal de la família de Cristòfor Colom? Almenys nosaltres en tenim el bressol. D’altres només coincidències: València el reivindica com a natural de Genovès; Mallorca per Felanitx que hi té Porto Cristo i Porto Colom. Ja veureu quan es confirmi Mont-ras com a bressol del descobridor!! Quina festassa!! Qui pogués ser-hi!!

ESPIGOLANT ARXIUS

UN ALTRE PERMÍS PER TALLAR ARBRES

Arxiu família Vidal-Cama

Señor Ministro de Marina

Carlos Vidal, labrador del lugar de Monras, como Dueño de un manso que alardece mucha diversidad de arboles, que de los dichos necesita el suplicante cortar 3 alamos blancos, 3 encinas para haser carros otras tres Bendidas al carrater para el trabajo nueve pinos para unas obras necesarias sin que de los referidos ayga alguno de marcado para el Real cerbicio que por ynuitiles y mas de lo que testiguarà la certificación de los Regidores del citado lugar que se consinuara al pie del presente Recurso

Con esta atencion Rendidamente su/ca) el sup/te a V.S.ce sirva conceder el permiso para cortar los referidos arboles que lo tendra a especial favor que espera del equitativo proceder en Justicia de V.S.

Monras 30 iobre del 1797. Carlos Vidal.

Los regidores de monras Carlos Vidal y Manuel Rocas.

Al marge de l’escrit hi ha la concessió del permís, gairebé il·legible en la seva totalitat. Només és clar el començament que diu:

Palamos 3 de enero de 1798.

Cortense les tres Alamos blos, seis encinas y nueve pinos [...]

Uns comenaris: Era inhumà al segle XVIII obligar un pagès a escriure de puny i lletra, en castellà, aquestes sol·licituds. A part d’aquesta anomalia que avui encara en moltes ocasions en certa manera estem patint, hi ha un aspecte que cal remarcar i elogiar. La sol·licitud es va fer el 30 de desembre, segurament va haver-la de presentar personalment a Palamós, amb el dia de la festa de Cap d’Any entremig, i el dia 3 de gener el permís ja s’havia concedit. La burocràcia moderna hauria d’aprendre de la celeritat amb què al segle XVIII es treballava.

VINS I LICORS GRAU
Us desitja unes bones festes i un feliç any 2011
 I ara, ens trobaràs més a prop amb www.grauonline.com

vins i licors
GRAU ONLINE
www.grauonline.com

c/ Torroella, 163 - 17200 Palafrugell - Girona - Tel. 972 301 835 - Fax. 972 611 459 - info@vinsilicorsgrau.com
www.grauonline.com • www.vinsilicorsgrau.com

Elisabeth Reyes (Miss Espanya 2006) per a Vins i Licors Grau

Museu de la confitura. Plaça Major, s/n, 17123 Torrent (Girona) T. 972.304.744 info@museuconfitura.com

GASTRONOMIA

EL PORC, BASE DE L'ALIMENTACIÓ DE MINERS, PAGESOS I ALTRA GENT

Eulàlia Corball

La matança del porc, contra el que diuen nombrosos adagis que estableixen distintes dates per matar el porc, no té una data estricta. En realitat, es fan diverses matances segons les possibilitats de les cases i masos que les feien. A Mont-ras, els anys de la postguerra, les cases més grans en mataven dos, un a principis de novembre o per sant Martí i l'altre al febrer abans de l'arribada de la primavera.

La carn de porc es conservava, i era la que proveïa el greix necessari pels freds de l'hivern i era l'aliment principal en una cuina pobra, si la comparem amb l'actual.

Del porc s'aprofita tot, des del llard a la cansalada, el "llonzat" i el costelló, el llom, el pernil i sobretot les botifarres.

Hi ha botifarres de tota mena: la blanca en què predomina la carn magra i la negra amb sang, carn magra i greix, les llonganisses i els fuets. Els bulls, els bisbes o els "peltrucs" de grans dimensions. Les botifarres de perol i les de sal i pebre, i una botifarra que és una de les joies del patrimoni gastronòmic empordanès: la botifarra dolça.

En realitat els components de la botifarra dolça són els mateixos que els de la botifarra de sal i pebre, substituïnt aquests dos elements pel sucre, encara que fins i tot hi hagi qui hi posa una mica de sal. Si les de sal i pebre es posen a assecar, es converteixen en fuets. Si les dolces també s'assequen, es mengen crues.

Però el plat més conegut fet amb la botifarra dolça és amb poma i pa torrat. Aquí en teniu la recepta:

- una botifarra dolça per cap (si us les feu vosaltres, no les feu massa grosses).
- una poma golden o pel meu gust, millor granny smith (la seva acidesa combina molt bé amb la dolçor de la botifarra).
- una llesca de pa no gaire gruixuda tallada per la meitat, per cada plat.
- una branca de canyella, una pela de llimona, una cullerada d'oli d'oliva i aigua.

Punxeu les botifarres i poseu-les a coure al foc en una cassola de fang amb una mica d'oli.

Quan s'hagin enrossit hi afegiu aigua fins a quasi cobrir-les. Quan arrenqui el bull hi afegiu la canyella i la pela de llimona. Deixeu que coquin ben lentament, destapades, per tal que evapori aigua; quan en quedi poca hi afegiu les pomes pelades i tallades a quarts i deixeu coure a foc baix uns deu minuts. Retireu les pomes i les botifarres i fregiu les mitges llesques de pa.

Serviu-ho en plats calents. El pa a sota, al damunt la poma i al cim la botifarra. Regueu-ho amb el suc caramel·litzat que ens ha quedat al fons de la cassola.

Aquest plat que ara és un postres, originàriament era un plat més del menú i es servia just abans de les postres.

MÉS QUE PARAULES

La Torre Ferrera continua la col·lecció d'imatges, amb la voluntat de guardar per a la posteritat el testimoni gràfic de la vida i el paisatge de Mont-ras. Agraïrem que tothom que disposi de material fotogràfic o documental de qualsevol temàtica de la història de Mont-ras que consideri d'interès, ens el faci arribar, per crear un fons d'arxiu digital.

Les fotos més interessants podran ser publicades en aquesta nova secció de la revista. Gràcies per col·laborar.

NINOTAIRE

PEIXATERIA

JOAN MIQUEL

Mercat Municipal de Palafrugell
Tot tipus de peix de la costa i marisc per encàrrec
Telf: 686.41.53.97

Els nostres valors, el nostre compromís de sempre

Uns valors que, des de sempre, han inspirat la nostra actuació. Per això, continuem apostant per les persones i els seus projectes, i amb el nostre compromís contribuïm al progrés de la societat.

